

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİMDALI

İLKÖĞRETİM ALTINCI SINIFLAR SOSYAL BİLGİLER
TARİH ÜNİTELERİNİN İŞLENİŞİNDE ÖĞRETMENLERİN
KULLANDIKLARI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

92 789

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sezai ÖZTAŞ

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Refik TURAN

Ankara-2000

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM ALTINCI SINIFLAR SOSYAL BİLGİLER
TARİH ÜNİTELERİNİN İŞLENİŞİNDE ÖĞRETMENLERİN
KULLANDIKLARI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sezai ÖZTAŞ

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Refik TURAN

Tez teslimi uygundur
25.07.2000

Ankara-2000

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼'ne

Sezai ÖZTAŞ'a ait İLKÖĞRETİM ALTINCI SINIFLAR SOSYAL BİLGİLER TARİH ÜNİTELERİNİN İŞLENİŞİNDE ÖĞRETMENLERİN KULLANDIKLARI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ adlı çalışma, j¼rimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof.Dr. Refik TURAN

¼ye : Prof.Dr. Mustafa SAFRAN

¼ye : Yrd.Doç.Dr. Mehmet Ali ÇAKMAK

ÖNSÖZ

Tez danışmanım sayın Prof. Dr. Refik TURAN hocam, tez konusu olarak öğretmenlerin kullandığı anlatım yöntemlerini seçmemi teklif etti. Bunun üzerine ilköğretim altıncı sınıflar tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemleri üzerinde çalışmak istedim.

Bu araştırmada kullanmak üzere ilköğretim altıncı sınıflar tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerini tespit etmek amacıyla güvenilirlik ve geçerliliği belirlenmiş, 33 ifadelik tutum ölçeği hazırladık.

Hazırladığımız bu anketi Ankara şehir merkezindeki Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, ilçelerindeki ilköğretim okullarında uyguladık. Bu okullar seçilirken farklı seviyede okullar olmasına özen gösterildi.

Araştırmanın planlanıp yürütülmesinde pek çok kişinin desteği ve katkıları olmuştur. Çalışmanın planlanmasından sonuçlanmasına kadar her aşamasında değerli yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Refik TURAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Çalışma azmimi kuvvetlendiren sayın hocam Doç. Dr. Necdet HAYTA'ya, tez boyunca fikirlerine başvurduğum sayın Arş. Gör. Bahri ATA, sayın Arş. Gör. A. Sait CANDAN, sayın Arş. Hüseyin KÖKSAL'a, istatistiksel işlemlerde emeği geçen Sayın Arş.Gör. Dr. Necati CEMALOĞLU'na, manevi ve maddi yönden desteklerini esirgemeyen anne ve babama teşekkürlerimi büyük bir içtenlikle sunarım.

ÖZET

Bu araştırmada ilköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarih ünitelerini işlerken kullandıkları öğretim yöntemleri üzerinde durulmuştur.

Amacımız ilköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerini belirleme ve yöntem çeşitliliğine gidilememe nedenlerini tespit etmektir.

Bu araştırmanın birinci bölümünde, problem tanımlanmış, alt problemler verilmiş, araştırmanın önemi ve ilgili yayın ve araştırmalar belirtilmiştir. İkinci bölümde araştırmada kullanılan öğretim yöntemleri açıklanmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, öğretmen ve öğrencilere ilişkin genel bilgiler, veri toplama aracı, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölümde, alt problemlere ilişkin bulgular ve yorumlar ele alınmış, sonuç ve öneriler açıklanmıştır.

Tutum ölçeğinde geçerlik ve güvenilirliği önceden test edilmiş 33 ifade bulunmaktadır. Bu ölçeğin uygulanmasında random metodu kullanılmıştır.

Tutum ölçeği Ankara şehir merkezindeki Çankaya, Keçiören, Yenimahalle ilçelerindeki ilköğretim okullarında uygulandı ve toplam 86 öğretmen ve 290 öğrenci katıldı.

Bu araştırma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin kimlik bilgilerinde frekans ve yüzde, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri arasında fark olup olmadığı t-testi ile kontrol edilmiştir. Araştırmada manidarlık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

SUMMARY

In this survey, the methods of teaching in which the teachers of primary sixth class social studies employed has been dwelled upon.

The objective of this study is to determine the methods in which the teachers employ in conducting the units of primary sixth class social studies and to detect the reasons of being unable to conduct varieties in methods.

In the first part of this survey, a problem has been defined and sub-problems have been given and the importance of the survey and related publications and related surveys have been pointed out. In the second part, the teaching methods which are used in the survey have been explained. In the third part, the model of survey, universe and sampling, general information about teachers and students, medium of data collection, data collecting, data analysis and interpretation of data have been dwelled upon. In the fourth part, findings and interpretations related to sub-problems have been dealt with, results and suggestions have been explained.

In the scale of attitude, there have been 33 expressions whose validity and reliability have been tested in advance. Random method has been employed in the application of this scale.

The scale of attitude has been conducted in the city center of Ankara which are Çankaya, Keçiören, Yenimahalle district primary schools and 86 teachers and 290 students participated in the questionnaire.

In the scope of this survey, the questionnaire which was developed by the researcher has been conducted. In the identification information of teachers frequency and percentage, whether or not there has been a difference between the views of teachers and students have been checked with t-test. The .05 level was designed as the criterion for significance.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

PROBLEM VE ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Problem Cümlesi	7
Alt Problemler	7
Sayıtlar.....	8
Sınırlılıklar.....	9
Tanımlar.....	9
Araştırmanın Önemi.....	10
İlgili Yayın ve Araştırmalar	10

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ.....	13
a) Anlatım Yöntemi	14
b) Soru Cevap Yöntemi	16
c) Problem Çözme Yöntemi	21
d) Gösteri Yöntemi.....	25

e) Gezi-Gözlem Yöntemi.....	27
d) Rol oynama Yöntemi	29
e) Örnek Olay Yöntemi	31
f) Grup Tartışması Yöntemi.....	33

BÖLÜM III YÖNTEM

Araştırmanın Modeli	36
Evren	36
Örnekleme	36
Öğretmen ve Öğrencilere İlişkin Genel Bilgiler	37
Veri Toplama Aracı	41
Verilerin Toplanması	43
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	44

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	47
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	49
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	51
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	53
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	55
Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	57
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	62
Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular	63

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç	69
Öğretmen ve Öğrencilerin Genel Bilgileri ile İlgili Sonuçlar	69
Öğretmen ve Öğrencilerin Görüşlerine Dayalı Sonuçlar	71
Öneriler	77
KAYNAKÇA	79
EKLER	
Anket Uygulaması İçin Alınan Yasal İzinler.....	85
Öğretmen Anketi	92
Öğrenci Anketi	96
Anket Uygulanan Okulların Listesi	99

KISALTMALAR CETVELİ

Arş. Gör. : Araştırma Görevlisi

Doç. : Doçent

Dr. : Doktor

No. : Numara

S. : Sayfa

TABLOLAR LİSTESİ

<u>No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa</u>
3.1	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN SAYILARINA İLİŞKİN DAĞILIM	37
3.2	ÖĞRETMENLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI	38
3.3	ÖĞRETMENLERİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI	38
3.4	ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI OKULLARA GÖRE DAĞILIMI	39
3.5	OKUTULAN ALTINCI SINIFIN MEVCUDUNA İLİŞKİN DAĞILIM	40
3.6	VERİ TOPLAMA ARACINDAKİ MADDELERİN İLGİLİ OLDUĞU ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN DAĞILIM	42
3.7	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKETLERİN GERİ DÖNÜŞ ORANLARINA GÖRE DAĞILIMI	43
4.1	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN ANLATIM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	46
4.2	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN SORU-CEVAP YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	48
4.3	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	50
4.4	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GÖSTERİ YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	52
4.5	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	54
4.6	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN ROL OYNAMA YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	56
4.7	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN ÖRNEK OLAY YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI	58

4.8	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GRUP TARTIŞMASI YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI.....	60
4.9	ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN GENEL DAĞILIMI.....	62
4.10	DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE GİDİLEMEME NEDENLERİNDEN İLGİLİ ARAÇ-GEREÇ OLMAMASI DURUMU İLE İLGİLİ DAĞILIM.....	64
4.11	DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE GİDİLEMEME NEDENLERİNDEN İLGİLİ ARAÇ-GEREÇ KULLANAMAMA DURUMU İLE İLGİLİ DAĞILIM.	65
4.12	DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE GİDİLEMEME NEDENLERİNDEN PROGRAMIN YOĞUN OLMASI İLE İLGİLİ DAĞILIM.....	66
4.13	DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE GİDİLEMEME NEDENLERİNDEN SINIFLARIN KALABALIK OLMASI İLE İLGİLİ DAĞILIM.....	67
4.14	DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE GİDİLEMESİNE İLİŞKİN BAŞKA SORUSUNA VERİLEN CEVAPLARIN DAĞILIMI	68

GİRİŞ

Bilim ve teknoloji hızla gelişmekte ve dünyada sürekli bir değişme ve gelişme yaşanmaktadır. Bu değişim çabaları hep daha iyiye ulaşma amaçları taşımaktadır.

En iyi teknoloji toplumu olma yarışı bu değişimin her alanda olduğu gibi eğitim alanında da gerçekleşmesine ve ülkelerin bu değişim içerisinde eğitim yapılarını sorgulamasına sebep olmakta bunun sonucu her yeni gün eğitimin araç-gereçlerinde, amaçlarında yöntemlerinde yenileşmeler meydana gelmektedir. Buna bağlı olarak ülkemiz de bu değişimlere ayak uydurmaya çalışmakta ve eğitimdeki kalitenin artmasına yönelik faaliyetler yürütmektedir. Fakat unutulmamalıdır ki yenileşme uygulamaları ne kadar iyi yönde olursa olsun hedefin amacına uygun olmayan yöntemler kullanıldığında değişim başarısız olmakta emek, zaman ve maddi kayıplara sebep olmaktadır.

Sözer (1998: 5)'in de ifade ettiği gibi dünyada ve Türkiye'de sosyal bilimlerin büyük bir gelişme göstermesi, bu bilimlerin kapsadığı alanların insan yaşamındaki değerinin ne kadar önem kazandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Gerçekten de sürekli bir değişim ve gelişme içinde olan çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunan insanların ve toplumların hayatında sosyal bilimlerin önemli bir yeri vardır. Kişilerin ihtiyaçları ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma bakımından sosyal bilimler önemli sorumluluklar taşır. Çağdaş anlayışa göre sosyal bilimlerin bu sorumlulukları yerine getirmede disiplinler arası ve çok yönlü bir yaklaşım izleyerek, kişilere belli bilgi edinme yollarını ve belli beceri kazandırma ile, bunu toplumlar arası bir etkileşim ortamı içinde sürdürme amaçlarına öncelik verdiği görülür (Paykoç, 1991, : 2).

Paykoç'a göre hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı olarak eğitimin gelişmesi sosyal bilimler ya da sosyal bilgiler öğretimi alanını ortaya çıkarmıştır. Gerçekte sosyal bilgiler eğitim alanının yarattığı bir kavramdır.

Bu disiplinler arası alan, sosyal bilimler alanındaki kuramsal ve bilimsel gelişmelerin eğitim süreci içinde ele alınarak bireyin toplum içinde gelişmesini, yetiştirilmesini amaçlar. Sosyal bilgiler kavramının çeşitli ülkelerde ve ülkemizde temel eğitim düzeyinde kullanıldığını görüyoruz.

Bursalıoğlu (1982 : 55), okulun, çocukların sosyalleşmesini sağlama, onlara toplumun kültürünü aktarma, nitelikli insan gücünü yetiştirme gibi işlemleri gerçekleştirme yükümlülüğü olduğunu belirtmektedir. Gerçekten de eğitim kurumlarının en önemli fonksiyonlarından biri çocuğun toplumsallaşmasını sağlamak ve çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. Erden (9), ilköğretim kurumlarında bu amaca hizmet eden en önemli derslerden birinin sosyal bilgiler dersi olduğunu belirtir. Sosyal bilgiler "öğretim amacıyla, sosyal bilimlerden seçilmiş, basitleştirilmiş ve düzenlenmiş konular, bilgiler bütünü" (Köstüklü : 11) olarak tanımlanabilir. Erden, sosyal bilgiler kavramını "ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, Sosyal Bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanı" olarak tanımlamaktadır (Erden : 8).

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi, sosyal bilgilerin kaynağını sosyal bilimler oluşturmaktadır. Tarih, coğrafya, hukuk,, sosyoloji, psikoloji, antropoloji, eğitim, ekonomi, felsefe, sosyal bilgiler içindedir. İlköğretimdeki (Sönmez, 1997: 9) sosyal bilgiler tüm bu derslerin kesiştiği bir alandır.

Sosyal bilimler içerisinde tarihin önemli bir yeri vardır. Paykoç (1991: 8)'un da belirttiği gibi, gerek ülkemizde, gerekse diğer ülkelerde tarih başlı başına bir alan olarak kabul edilmekte ve öğretim kurumlarında

okutulmaktadır. Tarih öğretimi, insanın ve toplumun gelişimini amaçlamaktadır.

Collingwood (1996 : 40), "Tarih ne içindir?" sorusuna "Benim yanıtlım, tarihin insanın kendisine ilişkin bilgisi "için" olduğu. Kendini bilmesinin insan için önemli olduğu düşünülür genellikle: kendini bilme burada salt kendi kişisel özelliklerini, onu öteki insanlardan ayıran şeyleri bilme değil, insan olarak yapısını bilme demektir. Kendinizi bilmeniz, ilkin bir insan olmanın ne demek olduğunu bilmeniz, ikincileyin olduğunuz insan olmanın ne demek olduğunu bilmeniz, üçüncüleyin olduğunuz insan olmanın ve başka biri olmamanın ne demek olduğunu bilmeniz anlamına gelir. Kendinizi bilmeniz ne yapabileceğinizi bilmeniz anlamına gelir; kimse ne yapabileceğini denemeden bilmediği için de, insanın ne yapabileceği konusundaki tek ipucu ne yaptığıdır. Öyleyse, tarihin değeri bize insanın ne yaptığını, böylece insanın ne olduğunu öğretmesidir" şeklinde cevap vermektedir.

Thomson (1983 : 1-4), tarihin toplumun fertlerine belli bir entellektüel tecrübe kazandırdığını, yüksek eğitim değeri olan bir zihni terbiye biçimi ve insan davranışına tam bir nüfuz ile kişinin hayatını değiştirebilen bir hayal ve anlayış dinamikmi sağladığını belirtmektedir.

John Dewey'e göre (Akt: Baymur, 1964:12) tarih öğretmenin amacı, öğrencilere sosyal hayatın gerçeklerini sezdirmek, insanları birlikte harekete getiren kuvvetleri buldurmak ve fertlerin umumi cemiyet içindeki rollerini göstermektir.

Tarih pek çok yanlarıyla memnun edici olmayan bir bilgi dalıdır. Güvenilmez, değişkenlik gösteren, uyumsuz, parçacıklar halinde, çoğu zaman da inkar edicidir. Fakat bu nitelikleri onu değerli kılmaktadır. Tarih beşeri görüntüyü yansıtır; bu yüzden eğitimimiz için yalnızca geçmişimizi değil, günümüzde olup biteni anlayabilmemiz için geleceğimiz de ne olabilir? sorusuna cevabı bulmada yardım edebileceği için çok gerekli olan bir öğedir (Özbaran, 1998:27-28).

Bir milleti meydana getiren fertler arasındaki manevi bağlar, ne kadar kuvvetli olursa, o toplum istikbalinden emin bir vaziyette birlik ve beraberlik içinde hayatını devam ettirebilecek gücü kendinde bulur (Yıldız, 1965:369). İşte tarih bu birlik ve beraberliği sağlama ve devam ettirme amacını taşımaktadır.

Tarih öğretimi (Yıldız, 1963:90) genç nesillerin milli ruh yapılarını meydana getirmekte, onlara kendi geçmişlerinin bütün kültür ve değerlerini öğretmekte, mensup oldukları milletin medeniyet alemindeki rolünü, payını belirtmektedir. Yüzyıllardan beri insanlık aleminde maziden istikbale uzanarak halden geçen tarih köprüsünün üzerinden geçmekte, geçmişteki olaylardan ders ve manevi kuvvet alarak geleceğe hazırlanmaktadır. Bir milleti meydana getiren manevi bağlar arasında önemli bir yer işgal etmekte ve aynı milletten olan fertleri sıkı bağlarla birbirine bağladığı görülmektedir. Bu yüzden tarih öğretiminin önemi çok büyüktür.

Tarih öğretimi kültürel mirasımızın önemli bir parçası olması, karşılaştırma, çözümlenme, sentez ve öteleme gibi eğitimsel becerileri geliştirmesi, her öğrencinin bilmesi gereken fikir ve kavramları vermesi, geniş bir literatürü içermesi, dünya vatandaşlığı için eğitimde önemli bir unsur olması, okul hayatına katkıda bulunması, yerel konumumuzun gelişimini anlamamıza yardım etmesi, yaşama uyum sağlamada öğrencilere yardımcı olması, empatiyi beslemesi, öğrencileri iyi birer vatandaş ve milletin sadık taraftarları yapması, toplumu kaynaştırması bakımından önemli ve gereklidir (Nichol, 1996:3-4). Öğrencilerin ait oldukları grubun geçmişine saygı duymalarını ve ahlaki kuralların yerleşmesini sağlar (Safran, 1997). Ayrıca tarih öğretimi (Candan, 1998:12), öğrencilerin kavramları öğrenmelerini ve analiz etmelerini sağlar.

Tezcan (1997:49), zengin Türk tarihinin genç kuşaklara ilham kaynağı olacağını, onlara güç verecek olaylarla dolu olduğunu vurgulamaktadır. İşte tarihin eğitimle bağlantısı bu noktada ortaya

çıkılmaktadır. Genç (1984:53), Atatürk'ün gerçekleştirdiği Türk inkılabının Türk milliyetçiliği temeli üzerine bina edildiğini, Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyeti'nin temeline koyduğu harcin Türk milliyetçiliği ve bunun tabii icabı olarak da yüksek Türk kültürü olduğunu, Atatürk'ün bir konuşmasında "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" diyerek milletimiz için tarih öğretiminden beklenen faydanın ne olması gerektiğini çok açık ve veciz bir şekilde işaret ettiğini belirtmektedir.

Tarih öğretimi, ilköğretimden üniversiteye kadar uzanan bir süreç içinde sosyal bilimler ve sosyal bilgiler öğretiminden bağımsız olmayan bir alandır. Bu yüzden öğretimde tarih programları bu süreç içerisinde süreklilik ve bütünlük arzetmelidir.

Tarih öğretiminden, dolayısıyla sosyal bilgiler öğretiminden beklenen faydanın gerçekleşmesi iyi bir tarih öğretimi ile olur. Tarih öğretiminde öğretmen, araç-gereç, program, yöntem çok önemlidir.

Öğretimin başrol oyuncusu öğretmendir. Okulda ne kadar çok araç-gereç olursa olsun, program ne kadar güzel olursa olsun, gerekli öğretimi öğrencilere öğretmen sağlayacağından öğretmenin yeterliliği önemi karşımıza çıkmaktadır.

Etkili bir sosyal bilgiler öğretiminin gerçekleşmesinde öğretim yöntemi çok önemli bir faktördür. Altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerini işlerken birden çok öğretim yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntem çeşitliliği öğretimi daha etkili kılmaktadır. Fakat sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde en etkili tek bir öğretim yönteminin mevcut olduğunu söyleyemeyiz. Ayrıca tek bir öğretim yöntemini kullanmakta sağlıklı bir öğretim için sakınca doğurduğu bir gerçektir. Çünkü eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun yöntemin seçilmesiyle olur. Bu yüzden her ders için tek bir yöntem değil, birden fazla yöntem kullanma zorunluluğu doğmaktadır.

Bu araştırmayı yapmamın sebebi ise en verimli şekilde öğrencilere tarih öğretme, ğretim kurumlarının üzerinde önemle durduğu sorunlardan biri olmasından kaynaklandı. Bu araştırmada öğretmenlerin kullandığı yöntemleri ve bu yöntemler ile ilgili aksaklıkların neler olduğunu tespit etmek istedim. Bu sorunun ğretmen ve öğrenciler üzerinde yapılacak araştırmalar sayesinde en iyi zme ulaşacağını düşündüğümden dolayı, öğretmenler ve öğrencilere ğretim yöntemleriyle ilgili anket uygulamasına gittim.

BÖLÜM I

PROBLEM VE ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Problem Cümlesi

İlköğretim okullarında görevli altıncı sınıflarda derse giren sosyal bilgiler öğretmenleri ve ilköğretim okulu altıncı sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin öğretim yöntemlerini kullanma düzeyleri nasıldır?

Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesinde genel çerçevesi çizilen problem durumunda şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin anlatım yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

2. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin soru-cevap yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

3. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin problem çözme yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

4. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin gösteri yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

5. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

6. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin rol oynama yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

7. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin örnek olay incelemesi yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

8. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin grup tartışması yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

9. Altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde, öğretim yöntemlerinin kullanılma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

10. Öğretmenlerin altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde yöntem çeşitliliğine gidilememeye nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Sayıtlılar

1. Hazırlanan anket amaca hizmet edebilecek niteliktedir.
2. Örneklem olarak alınan öğretmenler ve öğrenciler ile sayısı evreni temsil edebilecek niteliktedir.

3. Öğretmenlerin ve öğrencilerin kendilerine verilen ölçme araçlarına yansız olarak cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 1999-2000 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Çankaya, Keçiören, Yenimahalle ilçelerinde bulunan 50 ilköğretim okulundaki 290 altıncı sınıf öğrencisi ve altıncı sınıflara derse giren 86 sosyal bilgiler öğretmeniyle sınırlıdır.

2. Araştırma anlatım, soru-cevap, problem çözme, gösteri gezi-gözlem, rol oynama, örnek olay incelemesi, grup tartışması öğretim yöntemlerine ilişkin dörder soru ile sınırlıdır.

Tanımlar

Analiz: Bir bilgi bütünü, kendisini oluşturan öğelere, ilişkilere ve ilkelere ayırma işi (Sönmez, 1986:499).

Beceri: Devinişsel öğrenmelerin genel adı (Sönmez, 1986:499).

Empati: Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecidir (Dökmen, 1996:136).

Hazırbulunuşluk: Öğrencinin bir derse, kursa girmeden önce dağarcığında getirdikleri (Sönmez, 1986:501).

Sosyal Bilgiler: İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden:8).

Terminoloji: Bir bilim, bir sanat, bir meslek ya da bir teknik dalına özgü terimlerin tümüdür (Püsküllüoğlu, 1995:1490).

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemleri üzerinde yapılan araştırmaların yeterli olduğu söylenemez. Bu çalışma ilköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemleri üzerinde durmaktadır. Araştırma ilköğretim altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerini belirleyen çalışmaların ilk örneğini oluşturması bakımından önemlidir.

Araştırmanın bulguları altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenlerinin kullandıkları öğretim yöntemlerinin belirlenmesi ve bu bulguların geliştirilmesi açısından önemlidir.

Bu araştırma, öğretmenlerin öğretim yöntemleriyle ilgili sorunlarının tespitinde araştırmacılara ışık tutabilir.

Ayrıca, bilindiği gibi en verimli şekilde öğrencilere tarih öğretme öğretim kurumlarımızın üzerinde önemle durduğu sorunlardan birisidir. Araştırmanın bu konuya yardımcı olma amacı taşıması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmadan çıkardığımız sonuçlar sosyal bilgiler öğretmenleri için çok önemli olmuştur. Ayrıca bu çalışma diğer branşlardaki meslektaşlarımız içinde örnek teşkil etmesi bakımından önem taşımaktadır.

İlgili Yayın ve Araştırmalar

Öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerine ilişkin çalışmalara rastlanmaktadır. Özoğlu (1974)'nin "Çeşitli Değişkenlere Göre Liselerde Sosyal Bilimler Öğretimi Sorunları Araştırması", Kabapınar (1991)'in

"Müfredat Programı ve Ders Kitapları Açısından Ortaöğretimde Lise Tarih Öğretimi" Safran (1993)'ın "Ortaöğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma" adlı çalışmaları tarih öğretmenlerinin derslerde kullandıkları öğretim yöntemlerine ilişkin istatistiki bilgiler içermektedir.

Özoğlu (1974)'nun liselerde 1971-1972 öğretim yılında yaptığı araştırma tarih öğretiminde kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin istatistiki bilgiler vermektedir. Bu çalışmada öğretmenlerin çoğu anlatım ve soru-cevap yöntemlerini çok sık kullandıklarını belirtmektedir. Ayrıca tarih öğretiminde en çok kullanılan yöntemler öğretmenlikteki kıdeme göre değişmektedir. Burada 11 yıl ve daha fazla kıdemli öğretmenlerin, daha az kıdemli öğretmenlere göre anlatım yöntemini daha çok kullandığı görülmektedir (Özoğlu, 1974:173).

Kabapınar (1991:98)'ın İzmir'deki 7 okuldan 199 lise son sınıf öğrencisi ve 26 tarih öğretmenine uyguladığı ankette tarih öğretim yöntemlerine ilişkin bazı önermeler bulunduğu için öğretim yöntemleri hakkında öğretmen ve öğrencilerin fikirleri konusunda bilgi içermektedir. Kabapınar (1991:101)'ın öğrenci anketinde ikinci önerme "Tarih yalnızca öğrencilerin konuyu anlatmasıyla işlenmelidir", dördüncü önerme "Tarih yalnızca öğretmenlerin konuyu anlatmasıyla işlenmelidir", altıncı önerme "Tarih dersi öğretmenle öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmelidir" şeklindedir. Bu önermelere katılımlara baktığımızda, öğrencilerin çok büyük bir bölümü, tarih dersini salt öğretmenin ya da öğrencinin konuyu anlatmasıyla işlenmesine taraftar değildir. Öğrencilerin istemi, dersin soru-cevap şeklinde hem öğretmenin hem de öğrencilerin katılımı ile işlenmesi yönündedir.

Safran (1993:62-63)'ın 1993 yılında Ankara il merkezinde 15 lise ve dengi okulda 536 öğrenci ve 20 lise ve dengi okulda görevli 80 tarih

öğretmenine uyguladığı anket çalışması bize tarih öğretiminde öğretmenlerin kullandığı öğretim yöntemlerine ait bilgiler vermektedir.

Bu çalışmada öğretmenlerin tamamı anlatım yöntemi ve soru-cevap yöntemini sık sık ya da ara sıra kullandıklarını belirtmektedir.

Problem çözme yöntemini öğretmenlerin %42.8'i hiç kullanmadıklarını, % 57.1'i ara sıra kullandıklarını belirtmesine rağmen bu yöntemi sık sık kullandığını belirten öğretmen yoktur.

Gösteri yöntemini öğretmenlerin % 50'si hiç kullanmadıklarını, %36.8'i ara sıra kullandıklarını, % 13.1'i sık sık kullandıklarını ifade etmektedir.

Gözlem gezisi yöntemini öğretmenlerin % 66.6'sı hiç kullanmadıklarını, %30.7'si ara sıra kullandıklarını, % 2.5'i sık sık kullandıklarını belirtmektedir.

Rol oynama yöntemini öğretmenlerin % 78.3'ü hiç kullanmadıklarını, % 16.2'si ara sıra kullandıklarını, % 5.4'ü sık sık kullandıklarını belirtmektedir.

Örnek olay yöntemini öğretmenlerin % 35'i hiç kullanmadıklarını, % 45'i ara sıra kullandıklarını, % 20'si sık sık kullandıklarını ifade etmektedir.

Grup tartışması yöntemini öğretmenlerin % 5'i hiç kullanmadıklarını, % 82.5'i ara sıra kullandıklarını, % 12.5'i sık sık kullandıklarını belirtmektedir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmada kullanılan öğretim yöntemleri açıklanmaktadır.

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Yöntem "bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol (T.D.K., 1983:1324) demektir. Eğitimde ise yöntem "bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen yol" (Oğuzkan, 1993:166) anlamında kullanılmaktadır.

Bir "iş"te başarılı olmak yada bir amaca ulaşmak için çalışmaların belirli yöntemlere uygun biçimde yürütülmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle, yöntemsiz yapılan bir çalışma asıl amacından uzaklaşır, sonuca ulaşamaz (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:69). Yöntem ile ilgili olan bu düşünceler öğretim içinde geçerlidir. Öğretim etkinlikleri de rastlantılara bırakılamaz. Böyle olduğu takdirde öğretmen ve öğrenci fazla yorulur, fazla zaman ve emek harcanır (Binbaşıoğlu, 1983:91).

Saptanan davranışlar öğrencilere, öğretme yöntemiyle kazandırılacağından, öğretme yöntemi eğitim durumları planlanırken belirlenmesi gerekir (Bilen, 1993:51). Öğretme yöntemi, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yoldur. Yöntem ile belli öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak öğretmen ve öğrenci faaliyetlerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesi amaçlanmaktadır (Fidan, 1996:168).

Öğretmenler, çevre olanaklarına, konuya, öğrencilerin özelliklerine göre dersin işlenişinde bir çok öğretim yöntemi kullanabilirler.

Tarih derslerinin işlenişinde de birden çok öğretim yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntem çeşitliliği öğretimi daha etkili kılmaktadır. Fakat tarih derslerinin işlenişinde en etkili tek bir öğretim yönteminin mevcut olduğunu söyleyemeyiz. Ayrıca tek bir öğretim yöntemini kullanmakta sağlıklı bir öğretim için sakıncalıdır. Çünkü eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun yöntemin seçilmesiyle olur. Bu yüzden bazen her ders için tek bir yöntem değil, birden fazla yöntem kullanma zorunluluğu da doğmaktadır.

Şimdi tarih öğretiminde kullanılan öğretim yöntemlerinden en yaygın olanları üzerinde duralım. Ayrıca ele alacağımız öğretim yöntemleri dışında yöntemler olduğunu, her öğretmenin yeni yöntemler geliştirebileceği hatırlanmalıdır.

Tarih öğretiminde yaygın olarak kullanılan öğretim yöntemleri:

1) Anlatım Yöntemi

Tarih öğretiminde yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Öğretmen merkezli öğretme yöntemi olan bu yöntem öğretmenin bilgiyi öğrencilere aktarması sürecini içeren geleneksel bir öğretme yöntemidir (Demirel, 1995:45).

Bu yöntemde öğretmenin kendine hakim olması, vücut, jest ve mimik hareketlerine yer vermesi, ses tonunu iyi ayarlaması, içtenlikle davranması gerekmektedir (Safran, 1993:20).

Okullarda uzun yıllar en gözde bir yöntem olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise öğrencilerin pasif olarak oturmalarına neden olduğu, onlara düşüncelerini açıklama ve soru sorma fırsatı vermediği için sıkıcı aynı zamanda etkisiz bir öğretim yöntemi olarak kabul edilmektedir. Her ne kadar tenkit edilirse edilsin anlatım metodunun kullanılmasının gerekli ve faydalı olduğu durumlar vardır. Dersin başında öğrencilerin konuya karşı güdülenmelerinde, konu ile ilgili yapılacak çalışmaların özetlenmesinde,

öğrenciler tarafından anlaşılması güç olan konuların açıklanmasında anlatım yönteminin uygulanması gereklidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:78-79; Moffat, 1957:63).

Öğretime ne kadar fazla duyu organı katılırsa öğrenmede o ölçüde çok olmaktadır. Bu yöntemde ise bir duyu organı (kulak) uyarılmaktadır. Ayrıca bu yöntem öğrencileri ezberciliğe ve hazırcılığa alıştıırır. Bu nedenle öğrenciler akıl yürüterek öğrenme ve problem çözme becerisini kazanamazlar. Bu yüzden öğretmen bu yöntemi kullanırken öğrenciyi düşünmeye yöneltmeli, öğrencilere arada bir sorular sormalıdır. Bu öğretim yöntemini kullanan öğretmen hitabettiği öğrencilerin seviyesini bilmeli ve anlatma sırasında buna dikkat etmelidir.

Faydaları :

- Zaman, emek ve masraf bakımından diğer yöntemlere göre daha ekonomiktir.
- Konuların kalabalık gruplara sunulmasında yararlıdır.
- Konuların belli bir sıra ve düzene göre öğrencilere sunulmasını sağlar.
- Gezi-gözlem, deney, proje, tümevarım, tümdengelim vb. metodların uygulanışı sırasında ve sonrasında gerekli ve yararlı olmaktadır.
- Öğrencilerin başkalarını dikkat ve sabırla dinlemelerini ve gerektiği zaman not tutma becerisini kazandırır.
- Bu yöntemde kaynak kişilere, tarihi kişilere, sanatçılara vb. yer verilebilir. Kaynak kişiler öğrencileri güdüleyebilir. Dersin zevkli ve etkili bir biçimde işlenmesini sağlayabilirler.
- Kaynak kıtlığında başvurulacak bir yöntemdir.

- Soyut kavramların öğrenilmesinde diğer yöntemlerden daha etkilidir.

Sınırlılıkları :

- Anlatma yöntemi öğrenciyi pasif ve hazırcı yapar.
- Uzun ve sık sık tekrar edilen bir anlatım sıkıcı hale gelebilir.
- Öğrencileri tanımak güçleşir.
- Öğrenci etkinliğine dayanmadığından kazanılan bilgiler tam olarak özümsemez ve kısa sürede unutulur.
- Öğrenciler akıl yürüterek öğrenme ve problem çözme becerisini kazanamaz.
- Ezberciliğe alıştıırır.
- Duygusal davranışlar ve psikomotor öğrenme az olur.
- Öğretmeni konuya bağlar ve yaratıcılığını körletir (Bilen, 1999:90-92; Binbaşıoğlu, 1983:107-108; Büyükkaragöz ve Çivi, 19994:79-80; Kemertaş, 1997:52; Küçükahmet, 1989:42).

2) Soru - Cevap Yöntemi

Soru sorma öğretimde önemli bir unsurdur. Her yöntem ve teknikle birlikte kullanılabilen bir öğretim yöntemidir.

Ders esnasında çeşitli amaçlarla sorular sorulabilir. Öğrencinin dersi anlama becerisini yoklama ve değerlendirme, dersi tekrar etme ve güdüleme, yapıcı düşünmeye özendirme, düşünceleri bir düzen içinde anlatabilme olanağı verme, dikkati önemli bir noktaya çekme, yaratıcı ve yapıcı düşündürmeye özendirme amacıyla öğrencilere sorular sorulabilir (Paykoç, 1991:86; Sözer, 1998:82-83).

Soru sorma öğretimde çok önemlidir ve farklı düzeylerde soruları sorabilmek beceri gerektirir. Araştırmalar (Barth ve Demirtaş, 1996:9.1) öğretmenlerin büyük bir kısmı zamanının %30'unu sınıfta öğrencilere soru sorarak geçirdiğini, zamanın diğer bir çeyreğini de dersleri gözden geçirmek, ders anlatmak ve sınav notları konularında harcadığını gösterir. Buradan şunu söylemek mümkündür ki, öğretmenlerin büyük bir kısmı sınıfta ders işleme zamanının yarısını soru sormak, sordurmak, soruları dinlemek ve soruları değerlendirmekle geçirirler. Bu yüzden öğretmenlerin soru sorma, sordurma, soruların cevaplarını dinleme ve soruları değerlendirme konusunda beceri edinmeleri gerekmektedir.

Yine yapılan araştırmalar (Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997:4.20), soruların biçimi ve soruluş sırasının verilen yanıtı büyük ölçüde etkilediğini ve bazen yanıtı belirlediğini gösterir. Buna göre iyi sorular öğrencilerin düşüncelerini kamçılar ve anlamalarını güçlendirir. Bu yüzden öğretmenlerin soruları nasıl dinleyeceklerini bilmeleri gerekir.

Soru sorma stratejileri konusunda bazı araştırmacılar tarafından teknikler geliştirilmiştir. Bu konuda Bloom ve arkadaşları bilişsel alana ilişkin altı amaç düzeyi belirlemişlerdir. Bu düzeyler şunlardır:

Bilgi Soruları: Belirli olguların, adların, yerlerin, eğilimlerin önceden öğrenilmiş kavramların ya da genellemelerin öğrencilere sorulması şeklindedir. Öğrencilerin doğru yanıtı belleklerini kullanarak bulmaları amaçlanır.

Bu düzeyde soru sorarken kullanılan sözcükler şunlardır: ayırt ediniz, anlatınız, betimleyiniz, yazınız, adlandırınız, söyleyiniz, gösteriniz, hatırlayınız, ifade ediniz, listeleyiniz.

Anlama (Kavrama) Soruları : Sözlü anlatımın ardından veya yazılı bir metnin okunmasından sonra öğrenmenin gerçekleşme durumunu görmek

için sorulan sorulardır. Yorumlayabilmeyi, bilinenden bilinmeyene ulaşabilmeyi, tahmin etmeyi içerir. Anlama, bilgiyi gerektirir.

Bu düzeyde soru sorarken kullanılan sözcükler şunlardır: karşılaştırınız, açıklayınız, sonuçlandırınız, gösteriniz, örnek veriniz, yorumlayınız, ilişki kurunuz, yeniden sıralayınız.

Uygulama Soruları: Bu düzeydeki sorular, öğrencilerden önceden öğrendikleri bir düşünce ya da ilişkiyi kullanıp kullanamadıklarını belirlemek amacıyla sorulur. Anımsayabilmeyi ve değişik materyallerle ilişkinin gösterilmesi için genellemeler ve yeni ilkeler oluşturmayı içerir. Uygulama, bilgi ve anlamayı gerektirir.

Bu düzeyde soru sorarken kullanılan sözcükler şunlardır : uygulayınız, yapınız, gösteriniz, çözünüz, geliştiriniz.

Analiz Soruları: Bu düzeydeki sorular öğrencilerin bir fikrin parçalarının birbirleriyle olan ilişkilerini göstermeleri amacıyla sorulur. Bu tür sorular soyut düşünmeyi gerektiren sorulardır. İlköğretim 6.,7.,8. sınıf ve lise öğrencilerinin bu düzeyde düşünemediklerini sanılmasına rağmen, öğrencilere olanak sağlandığı zaman bu tür soruların yanıtlarını verebilirler. Yalnız rehberliğe ve pratik çalışmaya gereksinimleri olabilir. Bu gereksinimleri bu düzeyde sorulara daha çok yer verilmesiyle giderilmelidir. Analiz, bilgi, anlama ve uygulama gerektirir.

Bu düzeyde soru sorarken kullanılan sözcükler şunlardır : araştırınız, araştırarak bulunuz, analiz ediniz, ayırt ediniz, kıyaslayınız, karşılaştırınız, sınıflayınız, saptayınız, belirleyiniz, tartışınız, kategorize ediniz.

Sentez Soruları: Bu tür sorularda öğrenciler bir dizi fikir ya da gerçeği birleştirip kendileri için yeni olan bir şey haline getirirler. Bu tür sorularda plan ya da öneri yapmaları, bir öykü, oyun, ya da deneme yazmaları istenebilir. Açık uçlu sorular olmalarına rağmen bu özellik her

yanıtın kabul görmesi anlamına gelmez. Fakat çeşitli seçenekler aynı değerde olabilir. Sentez, bilgi, anlama, uygulama ve analiz gerektirir.

Bu düzeyde soru sorarken kullanılan sözcükler şunlardır : çözüm geliştiriniz, plan öneriniz.

Değerlendirme Soruları: Bu tür sorularda öğrencilerden bir şeyin ya da bir düşüncenin değeriyle ilgili karar vermeleri istenir. Öğrenciler bir şeyin bir düşüncenin iyi mi? kötü mü? güzel mi? çirkin mi? olduğu konusunda karar verirler. Öğrenciler bazı fikirleri yargıları veya planları değerlendirir, inceler ve eleştirirler. Değerlendirme bilgi, anlama, uygulama, analiz ve sentezi gerektirir.

Bu düzeyde soru sorarken kullanılan sözcükler şunlardır : karar veriniz, seçiniz, nedenleri nelerdir.

Bloom'un bilişsel alana ilişkin belirlediği (Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997: 4.20-4.24) amaç düzeyleri (bilgi, anlama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme) öğrenmeyi ölçmek ve öğretim sonucunu belirlemek amacıyla kullanılır.

Faydaları:

- Sorular bilgi, anlama, uygulama, analiz, sentez, ve değerlendirme düzeylerindeki öğrenmeyi ölçme amacıyla kullanılabilir.

- İyi hazırlanan sorular öğrencileri öğretim konusuna karşı güdüleyerek, öğretim konusuyla öğrenci arasında güçlü bir bağ kurar. Yani öğrencilerin derse ve konuya karşı dikkat ve ilgilerini artırır.

- Sorular öğretimde tekrar ve pekiştirmeyi sağlar. Öğretmen yeni bir konuya başlamadan, bir önceki konuyu sorularla tekrarlatır. Bu sayede öğrenme pekiştirilir.

- Öğrencilerin soru sormaları veya sorulara cevap vermeleri, onların öğretim etkinliklerine aktif katılmalarını sağlar.

- Bilmek istenilen hususlar öğrenilir.

- Öğrencilerin düşünme yeteneği gelişir.

- Öğrencilerin sordukları sorular, öğretmenin öğrencilerinin seviyesini anlamasını ve öğretimi bu seviyeye göre ayarlamasını sağlar.

- Önemli noktaları belirginleştirir.

- Sebep-sonuç ilişkisini gösterir.

- Dağınık dikkatleri konuya çeker.

- Öğretim etkinliklerinin ve öğrencilerin başarılarının ölçülmesini ve değerlendirilmesini sağlar.

Sınırlılıkları:

- Belirli tip öğrenmeyi ölçmek için soru hazırlama güçtür.

- Derste sürekli soru sorulması ve cevap istenmesi öğretimi sıkıcı hale getirir.

- Sorulara tam ve doğru cevap veremeyen öğrencilerin kendilerine güvenleri azalır.

- Soruyu öğretmen sorduğu zaman, öğrenci öğretmenin sorduğu soruya cevap aramakta, dolayısıyla serbest düşünmesi engellenmektedir.

- Tüm öğrencilerin ilgisini çekmek ve sürdürmek zordur.

- Öğretmenin öğrencilerden sık sık yanlış cevaplar alması, hem öğretmenin öğretimin yetersiz olduğunu düşünmesine, hem de zaman kaybına sebep olur.

- Yetenek ve düzeyleri yetersiz olan grup üyelerinin bazı soruları ve cevapları anlamaları, tartışmaları ve izlemeleri sağlanamaz (Bilen, 1999:141-147; Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:83-84; Kemertaş, 1997:63; Küçükahmet, 1989:45).

3) Problem Çözme Yöntemi

Klapper'e göre (1917), problem, çözüm bekleyen ve akla meydan okuyan bir durumdur (Akt: Ata, 1998:44).

Problem çözme yöntemi (Oğuzkan, 1993:135)"sorunu anlama ve tanımlama, varsayıma dayalı bir çözüm biçimi tasarlama, bir çözüm biçimini doyurucu kanıtlar buluncaya değin deneme gibi etkinlikleri kapsayan düşünme ve uygulama"dır.

Hayatımız boyunca çözmemiz gereken çeşitli problemlerle karşı karşıya kalırız. 21. yüzyıl problem çözme çağıdır (Ata, 1998:1). İnsanın hayatını etkili olarak sürdürebilmesi, karşılaştığı problemleri doğru olarak çözebilmesine bağlıdır. Okul insanı hayata hazırlama görevini üstlenmiştir. Bu yüzden geleceğin vatandaşlarını problem çözücü, doğru karar verebilen kişiler olarak yetiştirmek zorundadır (Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997: 4.25).

Öğrenme ve hatırlama konusundaki araştırmalar, öğrencilerin en iyi öğrenme sürecine katılarak öğrendiklerini göstermektedir. Öğrenciler öğrenecekleri konuları bir problem olarak algılayıp, onu cevaplama amacıyla konuyu çalıştıkları zaman daha iyi öğrenmektedirler. Böylece öğrenme sürecine etkin olarak katılıp, araştırarak, inceleyerek öğrenme, hem öğrenmenin daha kalıcı olmasını sağlar, hem de öğrencilere problem çözme yolunu kazandırır (Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997:4.25).

Problem çözenin insanların hayatındaki önemini gözönünde bulunduran birçok eğitimci, okulda öğrencilerin problem çözme yeteneklerinin

artmasını sağlayacak bir öğretim yöntemine yer verilmesinin gerektiğini vurgulamaktadır. Öğrencilerin hayata başarıyla uyum sağlayacak şekilde yetişmelerini sağlamak okulun görevlerinden biridir. Bu bakımdan okulda işlenecek konular, hayatta karşılaşılabilecek güçlükler biçiminde ele alınmalıdır. Öğretmen problem çözme esnasında öğrencilerin gerekli çözüm yollarını aramasına, bunun için gerekli olan bilgileri toplamasına, bu bilgileri karşılaştırıp değerlendirmesine, bir sonuca varmasına ve sonucu değerlendirmesine yardımcı olmalıdır. Böylece öğrenci hayatta karşılaşacağı problemleri çözme becerisini okulda kazanmış olacaktır. Tarih dersinde tarih zincirinin halkaları çocuğa teslim edilip zinciri yeniden inşa etme olanağı verilmiş olsa, onda daha farklı bir zihniyet ve daha farklı bir tutum oluşacaktır (Bilhan, 1991:103).

Öğretmen merkezli olan bu yöntem problem çözme sürecinde gerçekleştirilen basamaklara uygun olarak uygulanır. Bu basamaklar şunlardır:

1. Problemi hissetme ve problemin ortaya çıkması: Öğrencilerin bir güçlükle karşılaşması veya öğretmenin bir güçlüğü sınıfa getirmesiyle problem ortaya çıkarılır. Ancak güçlüğü öğrenciler tarafından belirtilmesi daha önemli ve daha eğitseldir. Bunun için öğrencilerin soruları dikkatle incelenmeli, böylece öğrencilerin ilgilerine dayalı problemler ortaya çıkarılmalıdır. İlk zamanlarda problemin ortaya çıkarılmasında öğretmenin rolü daha fazladır. Öğretmen sınıfta ele alınacak problemi doğrudan doğruya ortaya atabileceği gibi, sınıfta uygun bir durum yaratarak öğrencilerin problemi hissetmeleri ve ortaya çıkarmaları da sağlanabilir.

2. Problemin tanımlanması ve sınırlandırılması: Öğrenciler problemi hissettikten sonra öğretmen problemi öğrencilerin tanımlamalarına ve sınırlandırmalarına yardımcı olmalıdır. Bu aşamada öğrenciler problemle ilgili sahip oldukları ve eksik olan bilgileri ortaya koyarak problemin tanımlamasını yaparlar. Problemin, açık ve anlaşılır bir problem cümlesi

halinde ifade edilmesi gereklidir. Problem bu şekilde ifade edilerek öğrencilerin neyi araştıracaklarını ve neyi çözeceklerini anlamaları sağlanacaktır.

3. Probleme ilgili olan bilgilerin toplanması: Problem çözümünde yararlanılacak kaynaklar belirlenmeli ve onlardan yararlanılmalıdır. Bu aşamada öğretmen öğrencileri bilgi kaynaklarına yönleltmeli ve toplanılan bilgileri bir araya getirmelerine yardımcı olmalıdır.

4. Problemin çözümüyle ilgili hipotezler ileri sürme: Toplanılan bilgilerin çözümlenmesi ve yorumlanması sonucunda bazı geçici çözüm yolları akla gelebilir. Akla uygun gelen bütün çözüm şekilleri gözden geçirilmeden çeşitli çözüm yolları aranır. Daha sonra bunlardan en uygun olanı seçilip açık ve sınırlı bir şekilde ifade edilir.

5. En uygun hipotezin uygulanması: Çeşitli deney ve karşılaştırmalarla (tümevarım, tümdengelim) düşünülen çözüm yollarının problemi çözecek nitelikte olup olmadığı araştırılır. Bu aşamada öğretmen, öğrencilerin önerdiği çözüm yollarını denemelerine ve önerilen çözüm yollarının geçerli olup olmadığı konusunda karar vermelerine yardımcı olmalıdır.

6. Problemin çözülmesi ve sonuca varılması: Yapılan uygulama ile hangi çözüm yolunun uygun olduğuna karar verilir. Böylece problem çözümlenerek bir sonuca varılır. Bu çalışmalar son olarak sınıf veya öğretmen tarafından değerlendirilir. Burada sonuca ulaşırken, sonucun kesin olmadığına dikkat çekilmelidir. Varolan ancak ulaşılamayan bir bilginin sonucu değiştirebileceği vurgulanmalıdır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:86-87; Erden, 111-112; Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997:4.26-4.30; Moffat, 1957:70-73).

Faydaları:

- Öğrenciler bilimsel bir yaklaşım içinde planlı çalışma alışkanlığı kazanırlar.
- Öğrenmeye karşı ilgi ve istek uyandırır.
- Öğrencilerin sorumluluk duygusunun gelişmesine yardım eder.
- Öğrencilere başkalarıyla yardımlaşmanın ve başkalarının fikirlerinden yararlanılmasını gerekliliğini benimsetir.
- Öğrenmeyi daha mantıklı ve sağlam bir temele dayandırır.
- Öğrenciler öğretme-öğrenme etkinliklerine aktif olarak katılır.
- Öğrencilerde önerilerde bulunma ve hipotezler ileri sürme yeteneğini geliştirir.
- Öğrenciler bağımsız düşünebilme ve nesnel karar verebilme yeteneği kazanır.
- Öğrencilere karar vermede acele edilmemesi gerektiği düşüncesini benimsetir.
- Öğrencilerin ders kitabının dışındaki kaynak ve materyallerden yararlanması sağlanır.

Sınırlılıkları

- Problem çözme yöntemi çok vakit alan bir yöntemdir.
- Her konuya uyarlamak zordur.
- Öğrencilere bir takım maddi külfetler yükleyebilir.

- Problem çözümünde gerekli olacak bir takım materyal ve kaynakların temininde öğrenciler zorluklarla karşılaşabilirler.

- Önemli toplumsal problemleri anlayabilecek olgunluğa erişmemiş öğrencilerle bu yöntemin uygulanmasında güçlük çekilebilir.

- Öğrenmenin değerlendirilmesi güçtür.

- Problem çözme yöntemi, her zaman tatmin edici sonuçlar vermez. Problemin iyi seçilmemesi, öğrencinin düzeyine uygun olmaması vb. sebepler öğrencinin canını sıkabilir, cesaretini kırabilir ve öğrencide ilgi uyandırmaz (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:87-88; Demirel 1995:51; Kemertaş, 1997: 70-71; Küçükahmet, 1989: 48-49; Moffat, 1957: 73; Sözer, 1998: 93-94).

4) Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

Gösteri "bir izleyici kümesinin (sınıfın) önünde, bir işin, bir davranışın nasıl gerçekleştirileceğini göstermek ya da bir ilkeyi, bir beceriyi açıklamak için başvurulan bir öğretim tekniğidir" (Sözer, 1998:106).

Öğretmenin bir konuyu öğrencilere bir takım araçlar göstererek ya da kullanarak anlatmaya çalışması gösteri yöntemini uygulamasıdır. Öğretmenin sınıfta bir konuyu işlerken, gerçek araç-gereçler, modeller, resimler, fotoğraflar, haritalar, slaytlar, film şeritleri, çizimler, levhalar vb. kullanması gösteri yöntemini uygulamasıdır. Bu yöntemde öğretmen etkin, öğrenci edilgin durumdadır. Fakat öğretmen yöntemin uygulanışında mümkün olduğunca öğrenciyi etkin duruma getirmeye çalışmalıdır. Bu yöntem daha çok duyu organını uyardığı ve öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çektiği için öğrenmeyi kolaylaştıran bir öğretim yöntemidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994: 109).

Gösteri yöntemi soyut bir takım bilgi ve kavramların öğretilmesinde ve sözcüklerle anlatım güç olduğu durumlarda daha çok tercih edilen bir yöntemdir.

Bu yöntemde hem göze hem kulağa hitap edildiğinden sadece söze dayalı yöntemlere göre daha etkili bir öğretim yöntemidir.

Faydaları:

- Gösteri kelimelerin yetersiz olduğu fikirler, prensipler, hareketler ve kavramların açıklanmasında kullanılır.
- İyi hazırlanan bir gösteri öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini çekerek öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Öğrencilerde gösteriyi yönetebilir ve böylece onların beceri ve tutumlarının ilişkisi geliştirilir.
- Hem göz hem kulak yoluyla öğrenmeyi sağladığından, söze dayanan yöntemlerden daha etkili bir yöntemdir.
- Yalnız gösteri yapanın araç-gerece ihtiyacı olduğundan ekonomiktir.
- Gösteri toplumdaki insan kaynaklarını kullanmak için en iyi öğretim yöntemidir.
- Anlatımın yetersiz kaldığı durumlarda konunun açıklanması ve kavranması için kullanılabilir.

Sınırlılıkları:

- Çok fazla planlama ve hazırlık gereklidir.
- İyi bir gösterinin hazırlanması bilgi ve beceri sahibi olmayı gerektirir.
- Eğer gösterici dönütlere dikkat etmeden "göster ve anlat" ilkesini uygularsa etkisiz olabilir.
- Kalabalık sınıflarda uygulanması güçtür.
- Gösteri sırasında fazla zaman harcanır.

- Karmaşık bir gösteride öğrenciler başarısızlık yada eksiklik duygusuna kapılabilir.

- Bilişsel ve duygusal öğrenmede kullanımı güçtür (Bilen, 1999:169-170; Binbaşıoğlu, 1983:101; Büyükkaragöz ve Çivi, 1994:109-110; Kemertaş 1997: 113-114; Küçükahmet, 1989: 50-51).

5) Gezi - Gözlem Yöntemi

Öğretim, sınıf ve okulda olduğu kadar, okul dışı etkinlikler yoluyla da oluşur. Planlı ve düzenli bir şekilde yapılan etkinlikler öğrencilerin yeni davranışlar edinmesine yardımcı olur. Bu etkinliklerden olan gezi, okul ve sınıf içi çalışmalarını tamamlamak ve daha anlamlı hale getirmek amacıyla uygulanan planlı ziyaretlerdir.

Eğitime yapılan en eski eleştirilerden biri, kapalı kapılar arkasında ve gerçek öğrenmeye yer vermemesidir. Gezi yöntemi bu eleştirileri bir ölçüde karşılamaktadır. Öğrenciler öğretim materyalinin olduğu yere giderek, gözlem yapma olanağına kavuşurlar (Bilen, 1999:219).

Geziler bir ünitenin başında öğrencileri öğrenmeye güdülemek, araştırmaya yönlendirmek, birinci elden kaynak toplamak, sınıf ortamına getirilmesi mümkün olmayan kaynaklara ulaşmak ve bunları doğal ortamında incelemek gibi amaçlarla düzenlenir (Erden :164).

Bir şeyin yapıldığı yada önemli bir şeyin olduğu bir yere öğrencileri götürmek, çocuklar için ilginç ve okulun tek düzeliğinden hoş bir uzaklaşma, sınıfımızın üzerinde çalıştığı konulara gerçeklik duygusu katma fırsatı verecektir (Gardner, Demirtaş ve Doğanay, 1997:4.15).

Tarih öğretiminde müzelere, tarihsel yapılara (kervansaraylar, hamamlar, camiler, kaleler vb.), savaşın meydana geldiği alanlara kısacası tarihle ilgili bilgi edinebileceğimiz tüm mekanlara gezi düzenlenebilir.

Tarihi çevreye düzenlenecek geziler bir ihtiyaçtır ve iyi bir planlama gerektirir. Tarihi çevreye düzenlenecek gezinin iyi ve ayrıntılı planlanması, öğrencilerin becerilerini geliştirecek ve tarihsel kavramları daha kolay öğrenebilmelerini sağlayacaktır (Safran ve Ata, 1998).

Gezi ders programının içeriğine uygun olarak düzenlenmelidir. Gezi öncesi gezinin amacı, hangi vasıta ile gidileceği, gezinin planı gibi hususlarda öğrenciler bilgilendirilmelidir. Tarihi çevreye gezi planlı etkinlikleri gerektirir. Gezi sırasında öğrencilerin soruları cevaplandırılmalı ve öğrenciler gördükleri ile ilgili düşünce ve yorumlar yapmaya teşvik edilmelidir. Gezi sonrası, tartışmalar, gezi ile ilgili kompozisyon yazma, gezilen yerin resmini yapma, modelini çizme, gezi ile ilgili fotoğraf sergisi açma gezi sonrası yapılacak faaliyetlerdir (Safran ve Ata: 1998).

Faydaları:

- Öğrenciler çevrelerini tanırlar.
- Okul-çevre ilişkisi gelişir.
- Öğrencilerin gözlem, değerlendirme, sınıflama becerileri gelişir.
- Öğrencilere ilk elden yaşantı sağlanır.
- Öğrenilenlere açıklık kazandırır.
- Kullanım sahası fazla olan bir yöntemdir.
- Görerek, yaşayarak öğrenmeyi sağlar.
- Öğrencilerin tarih terminolojisi gelişir.

Sınırlılıkları:

- Dikkatli bir planlara gerektirdiğinden zaman alıcıdır.

- Yasal sorumluluğu fazladır
- Disiplin sorun haline gelebilir.
- Gruba eşlik edecek kişileri sağlamada güçlük çekilebilir.
- Ulaşım ve barınma ücretlerinin çok olması, sınıfların kalabalık olmasından dolayı kısa süreli geziler düzenlenebilir.
- Öğrencilerin ders programlarının aksamasına yol açar.
- Öğrenciler önceden bir hazırlık yapmadıysa deneyimleri sınırlı kalır.
- Çok iyi planlanmazsa, başarı sağlanamaz (Bilen, 1999: 221; Küçükahmet, 1989: 52-53; Safran ve Ata, 1998).

6) Rol Oynama Yöntemi

Rol oynama "öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan bir öğretme tekniğidir" (Demirel, 1995: 59). Bu yöntem istenildiği anda yaşanılmayacak olayların öğrencilerin kendileri tarafından yaşanarak temsil edilmesiyle olur. Bu yöntemde mimikleri, jestler, vücut hareketleri ve sesler iletişim aracıdır (Çilenti, 1991:65).

Bu yöntemde bir fikir, durum sorun ya da olay bir grup önünde dramatize edilir. Grubun üyeleri yalnızca dinlemek yada tartışmak yerine olayın nasıl oluştuğunu izlerler ve konunun ayrıntısına inerler.

Rol oynama yöntemi, öğretimde çok önemli bir yöntemidir. Çünkü bu yöntemde öğrenciler başka bir "kimliğe bürünür, başkalarının nasıl hissettiğini, düşündüğünü ve etkinlikte bulunduğunu anlama imkanına sahip olurlar (Küçükahmet, 1989: 54).

Rol oynama yöntemi ile öğrencilerin tarihte yer almış insanları yakından tanımaları ve anlamaları olanaklıdır. Bunun için öğretmenin o kişilerin karakterleri, davranışları, siyasal eğilimleri, sosyal görüşleri ve öteki gerekli bilgilerle ilgili kaynakları öğrencilere temin etmesi gerekir (Paykoç, 1991: 84-85).

Bu yöntemde de öğretmen yardımcı olma ve kılavuzluk etme görevini devam ettirmelidir. Öğretmen öğrencilere rol dağıtırken dikkat etmeli, istekli öğrencileri görevlendirmelidir. İstekli olmayan öğrencilere görev vermemelidir.

Roller ve oynayacak kişiler belirlendikten sonra ve sahne düzeni ya da durum öğrencilere açıklanmalıdır. Rol yaparken öğrencilerden yazılmış olan metinde geçen cümleleri kullanma yerine o duruma uygun düşen kendi cümlelerini kullanmalarını istenebilir (Demirel, 1995:60).

Faydaları:

- Öğrenciler kendi katıldıkları ve hoşlandıkları eylemlerden daha fazla tecrübe edinir.
- Öğrencilerin kendilerine güvenini artırır.
- Öğrencilerin yaratıcılığı güçlenir.
- Öğrenciler güdülenirler.
- Doğrudan yaşayarak ve duyu organlarını kullanarak öğrenme imkanı sağlar.
- İletişim sözden çok hareketlere dayanır.
- Öğrenciler yüzyüze gelecekleri gerçek durumlar için hazırlanır.
- Karmaşık olayların anlaşılır hale gelmesini sağlar.

- Öğrencilerin sıkılganlığını yok eder ve onların bir topluluk karşısında rahat konuşabilme ve rahat hareket edebilme alışkanlığı ve cesareti kazanmasını sağlar.

Sınırlılıkları:

- Küçük grup gerektirir.
- Fazla zamana ihtiyaç vardır.
- Öğrencilerin bazıları hareketleri veya olayları anlatmakta güçlük çekebilir.
- Sıkılgan ve konuşma sorunu olan öğrenciler için iyi bir yöntem değildir.
- Katılan öğrencilerin yaratıcılığını gerektirir (Çilenti, 1991: 66; Kemertaş, 1997 :116-117; Küçükahmet, 1989: 54-55; Sözer, 1998:104).

7) Örnek Olay İncelemesi Yöntemi

Örnek olay incelemesi yöntemi, "öğrencilerin sorunlu bir olay hakkında gerçek ve geçerli bilgileri, bizzat kendilerinin bu olayı anlatmaları, olay hakkında gerekli verileri toplamaları, bunları öğrenip analiz etmeleri ve değerlendirmeleri yoluyla elde etmelerini sağlayan bir yöntemdir" (Hesapçioğlu, 1992:211).

Bu yöntem, sosyal ilişkilerle ilgili durumu, bir problemi, bir olayı inceleme, olayın nedenlerini ortaya çıkararak, çözüm yolları önerilmek istendiği zaman olayı kişiselleştirmeden genel bir havada problem merkeze alınıp tartışılması amacıyla uygulanır. Bu yöntemin amacı öğrencileri pasif durumdan aktif hale getirme, öğrencinin karar verme, seçme ve sonuca ulaşma ile ilgili yaşantı geçirmesini sağlamaktır (Bilen, 1999:176).

Tarih öğretiminde bu yöntem kullanılarak öğrenci pasif durumdan aktif hale getirilebilir ve öğrencilerin düşünme, karar verme becerilerinin gelişmesi sağlanabilir. Tarih öğretiminde olayların insani yanlarını görmemizi sağlayan anılar, görgü tanıkları raporları, kronolojiler, arşivler örnek olay materyallerini oluşturabilir.

Faydaları:

- Bütün öğrencilerin tartışmalara katılması sağlanır.
- Öğrencileri problem çözme yaşantılarıyla karşı karşıya getirirler
- Öğrenciler ders kitabı dışındaki materyallerden de yararlanma imkanı elde ederler.
- Belli bir sorunla ilgilendikleri için öğrencilerin ilgi ve güdüleri yüksek olur.
- Öğrencilerin konuları kavrama ve anlama yeteneği gelişir.
- Öğrencilere diğer arkadaşlarıyla çalışma olanağı sağlanır.

Sınırlılıkları:

- Uzun zaman gerektirir.
- Kalabalık sınıflarda uygulamak oldukça güçtür.
- Öğretmenin önceden çok iyi hazırlanması gereklidir.
- Öğretmenin grup liderliği yapmaması durumunda olayın ayrıntısını bilen bir lidere ihtiyaç doğar.
- İncelemesi düşünülen olaya tam olarak uyan bir örnek olay yazmak güç olabilmektedir.

- Tartışmaları yönetmede ve değerlendirmede zorluklarla karşılaşılabilir (Bilen, 1999: 178; Demirel, 1995:49; Kemertaş, 1997:130; Küçükahmet 1989:56-58).

8) Grup Tartışması Yöntemi

Grup tartışması yöntemi, öğrencilerin bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına dayanan öğretim yöntemidir. Yöntemin esası bütün grubun etkinliğe katılmasıdır. Bu yöntemde iki önemli husus vardır. Bunlardan birincisi açık bir amacının olması, ikincisi ön hazırlığı gerektirmesidir. Bu iki husus gerçekleşmediği takdirde öğrencilerin bu yöntemden yararlanmaları söz konusu olmadığı görülür (Küçükahmet, 1989:58).

Öğrencilerin çeşitli fikirleri ileri sürülerek karşılıklı tartışma ile konunun en doğru çözümüne ulaşmaları önemli bir öğretim faaliyetidir.

Bu yöntem bir üniteye başlarken, ünitenin planlaması yapılırken, ara değerlendirmeler yapılırken, bir takım fikirler değerlendirilirken, bir ilkenin uygulanması üzerinde durulurken, genel bir ilkeye varılırken, ünitenin genel değerlendirmesi yapılırken başvurulabilir (Kemertaş, 1997:117-118).

Grup tartışması yöntemi küçük grup ya da sınıflarda daha etkili ve verimli bir şekilde uygulanır. Her öğrencinin düşündüğünü serbestçe söyleyebileceği bir ortam yaratılmış olur.

Grup tartışması yönteminin bir çok biçimi vardır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanları büyük grup tartışması münazara, panel, vızıltı grupları, fikir taraması, forum ve seminerdir.

Büyük grup tartışması: Öğretmenin konuyu tüm sınıfın katıldığı bir tartışma ortamında işlemesi şeklinde gerçekleşir. Tartışmanın idarecisi öğretmendir.

Münazara: İki grubun bir konuyu ele alarak dinleyiciler ve jüri önünde iki karşıt savunmalarıdır. Münazaranın sonunda kazanan tarafı jüri açıklar.

Panel: Oluşturulan bir grubun üyeleri belirlenen bir konuda araştırma yaparlar ve konuyu çeşitli yönleriyle sırayla açıklarlar. Paneli seçilmiş olan başkan yönetir.

Vızıltı Grupları: Belli sayıda öğrencinin belirli bir süre bir konu üzerinde tartışması ve sonunda varılan kararların açıklanmasıdır.

Fikir Taraması: Kısa süreli tartışma grubu türündedir. 4-9 kişiden oluşan gruplarda belli bir konu üzerinde 5-10 dakika konuşulması şeklindedir.

Forum: Küçük bir grup öğrencinin diğer öğrencilere bilgi vermesi şeklindedir. Forumun sonunda dinleyici durumunda olan öğrenciler bilgi veren öğrencilere konuyla ilgili soru sorarlar.

Seminer: Öğrenciler tek başına veya küçük gruplar halinde araştırma ve çalışmalara yöneltilir. Bu çalışmaların sonuçları sınıfça tartışılır.

Faydaları:

- Öğrenciler tartışarak öğrenme fırsatı elde eder.
- Demokratik bir yöntemdir.
- Öğrencilerin konuşma, soru sorma, soruları cevaplama yetenekleri gelişir.
- Öğrenciler birbirleriyle daha iyi ilişkiler kurar ve arkadaşlıkları pekişir.
- Öğrenciler bir sorunun çeşitli çözüm yollarının olduğunu öğrenirler.
- Öğrenciler konuyu kavrama, çözümlenme ve yorumlama yetenekleri artar.
- Öğrencilerin kendi kendilerini disiplin altına almayı öğrenirler.

- Öğrenciler bir soruna tek başlarına getirebilecekleri çözümlerden daha başka çözümlerin bulunduğu farkına varırlar.

Sınırlılıkları:

- Fazla zaman gereksinimi vardır.
- Sınıf iyi disipline edilmelidir. Konuşmaların uzun sürmesi sessizliğin ortadan kalkmasına sebep olabilir.
- Gruba liderlik etmek oldukça güçtür.
- Kalabalık sınıflarda uygulamada güçlükle karşılaşılabilir.
- Bazı öğrenciler bu tür etkinliklere katılmak istenmeyebilir (Kemertaş, 1997: 123; Küçükahmet, 1989:61).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, araştırmanın evreni, örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi, öğretmen ve öğrencilere ilişkin genel bilgiler, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili konular bulunmaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1991: 77).

Evren

Araştırma evreni, Ankara ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde bulunan 8 merkez ilçedeki 212 İlköğretim okulu 6. sınıfına devam eden 6215 kadar öğrenci ve 212 İlköğretim okulunda görevli 420 sosyal bilgiler öğretmenidir.

Örneklem

Araştırma evreninde bulunan öğretmen ve öğrenciler, okul kademesinde dengesiz bir dağılım göstermektedir. Bu sebeple araştırmada "oranlı küme örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde evren kendi özelliklerine göre kendi içinde alt evrenlere ayrılır. Her alt evrenden o alt evrenin bütün içindeki oranını yansıtacak şekilde örneklem seçilir (Karasar, 1991:115) ibaresi bulunmaktadır. Araştırmada random yöntemi ile örnekleme Çankaya, Keçiören ve Yenimahalle ilçeleri alınmıştır. Her ilçede en az 30 öğretmenin örnekleme alınması düşünülmüş ve her üç ilçeden 30 öğretmen alınarak örneklem oluşturulmuştur. Araştırma örnekleme 86 öğretmen ve 290 öğrenciden oluşmaktadır. Öğretmen ve öğrencilerin toplam sayısı 376'dır.

Öğrencilerin öğretmenlere oranı % 14.7 olduğu için 422 öğrenci örnekleme alınmıştır. Öğrenci örnekleminin 290'ına ulaşıp, anket uygulanmıştır.

Öğrenci örneklemine tamamen ulaşamamasının nedeni, mevsimin kış olması, kar tatili, hastalık ve değişik sebeplerden okula devamın düzensiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Öğretmen ve Öğrencilere İlişkin Genel Bilgiler

Bu kısımda araştırma kapsamına alınan ve ankete cevap veren öğretmen ve öğrencilere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 3.1'de anket uygulanan öğretmen ve öğrencilere ilişkin dağılım yer almaktadır.

TABLO 3.1

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN SAYILARINA İLİŞKİN DAĞILIM

Grup \ İstatistik	f	%
Öğretmen	86	22.9
Öğrenci	290	77.1
Toplam	376	100

Ankete cevap verenlerin yüzde 22.9'u öğretmen, yüzde 77.1'i ise öğrencidir. Araştırma evreninde öğrencilerin dağılımı, öğretmenlerden fazla olduğu için dağılım evreni temsil edecek niteliktedir.

Tablo 3.2'de öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları görülmektedir.

TABLO 3.2

ÖĞRETMENLERİN CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

Cinsiyet \ İstatistik	f	%
Erkek	27	31.4
Kadın	59	68.6
Toplam	86	100

Öğretmenlerin yüzde 31.4'ü erkek, yüzde 68.6'sı ise kadındır. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, kadın öğretmenlerin dağılımının, erkek öğretmenlere nazaran daha fazla olduğu ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımları tablo 3.3'te görülmektedir.

TABLO 3.3

ÖĞRETMENLERİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMLARI

Kıdem	f	%
1 – 10 yıl	37	43
11 – 20 yıl	24	27.9
21 – 30 yıl	25	29.1
31 ve üstü	-	-
Toplam	86	100

Tablo 3.3'te görüldüğü gibi anketi cevaplandıran öğretmenlerin yüzde 43'ü, 1 ile 10 yıl arasında hizmet süresine sahiptir. Ayrıca yüzde 29.1'i, 21 ile 30 yıl, yüzde 27.9'u 11 ile 20 yıl arasında hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir. Anketi cevaplandıran öğretmenler arasında 31 ve daha fazla yıl hizmet süresine sahip olan öğretmen bulunmamaktadır.

Bu duruma göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık dörtte üçü, 1 ile 20 yıl kıdeme sahip olduğu, bu öğretmenlerin de genç ve dinamik oldukları ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre dağılımları tablo 3.4'te verilmektedir.

TABLO 3.4
ÖĞRETMENLERİN MEZUN OLDUKLARI OKULLARA GÖRE DAĞILIMLARI

En son mezun olunan okul	f	%
Dört yıllık fakülte mezunu	68	79
Yüksekokul	8	9.3
Lise düzeyi Öğretmen Okulu	-	-
Yüksek lisans	6	7
Doktora	1	1.2
Diğer	3	3.5
Toplam	86	100

Tablo 3.4'te görüldüğü gibi anketi cevaplandıran öğretmenlerin yüzde 79.1'i dört yıllık fakülte mezunudur. Ayrıca yüzde 9.3'ü yüksek okul, yüzde

7'si yüksek lisans,yüzde 3.5'i diğer (buraya 3 yıllık eğitim enstitüsü cevabı yazılmıştır), yüzde 1.2'si doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre dağılımları incelendiğinde dörtte üçünün dört yıllık fakülte mezunu olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcutlarına ilişkin dağılımları tablo 3.5'te verilmektedir.

TABLO 3.5

OKUTULAN ALTINCI SINIFIN MEVCUDUNA İLİŞKİN DAĞILIM

Öğrenci Mevcudu	f	%
21 – 30 arası	18	20.9
31 – 40 arası	38	44.2
41 – 50 arası	13	15.1
51 ve yukarısı	17	19.8
Toplam	86	100

Tablo 3.5'te görüldüğü gibi anketi cevaplandıran öğretmenlerin yüzde 44.2'sinin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 31 ile 40 arasındadır. Ayrıca öğretmenlerin yüzde 20.9'unun okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 20 ile 30 arası, yüzde 19.8'inin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 51 ve yukarısı, yüzde 15.1'inin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 41 ile 50 arasındadır.

Öğretmenlerin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcutlarına ilişkin dağılımları incelendiğinde, sınıf mevcutlarının yarıya yakınının (yüzde

44.2) 31 ile 40 arasında mevcuda sahip olması sınıfların kalabalık olduğunu göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

1. Aşama: Araştırmacı literatürü taramış ve öğretim yöntemlerini belirlemiştir.

2. Aşama: Araştırmacı tarafından sosyal bilgiler ünite konuları işlenirken kullanılan öğretim yöntemlerine ilişkin öğretmen davranışları saptanmıştır.

3. Aşama: Literatür, görüşme ve açık uçlu soru anketi ile elde edilen verilere dayalı olarak öğretmen ve öğrencilere yönelik aynı soruları içeren veri toplama aracı geliştirilmiştir. Veri toplama aracının içerik geçerliliği (Karasar, 1991:151), veri toplama aracında bulunan maddelerin, ölçme amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediği sorunu ile ilgili olup, "uzman görüşü"ne göre saptanır. Bunun için, önce bir grup "uzman" tarafından ölçme amaçları ve bu amaçların gerektirdiği içerik çözümlenmeleri yapılarak hazırlanmış soruların bu amaçları ve içeriği temsil edip edemeyeceği tartışılır, ifadesine göre, veri toplama aracı farklı üniversitelerde bulunan, Tarih Öğretimi Anabilim dalında görevli bilim adamlarına içerik geçerliliği için gönderilmiş ve öneriler doğrultusunda veri toplama aracı yeniden düzenlenmiştir.

4. Aşama: Veri toplama aracı 70 öğretmen ve 120 öğrenciye güvenilirlik hesabı için uygulanmış ve uygulama sonucunda hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı .79'dur. Daha sonra veri toplama aracının iç tutarlılığını hesaplamak için madde istatistikleri hesaplanmıştır. Madde istatistikleri, ölçme aracındaki her bir maddenin aldığı değer ile, ölçme aracının tümünden alınan toplam değer arasındaki ilişkiyi ifade etmektedir (Karasar, 1991:150). Madde istatistikleri hesaplanırken (SPSS for Windows

programında bulunan Kuder-Richardson formülü) kullanılmıştır. Faktör yükü .30'dan aşağıda olan maddeler uzman görüşü alındıktan sonra, veri toplama aracından çıkarılmıştır. Gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, veri toplama aracı öğretmen ve öğrencilere uygulanmıştır. Veri toplama aracının soruları öğretmen ve öğrenciler için ortak olarak düzenlenerek uygulanmıştır.

Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Öğretmenlerin kimlik bilgileri birinci bölümde bulunmaktadır, ikinci bölümde, öğretim yöntemlerine ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu bölümdeki görüş ve değerlendirmeler için toplanan veriler "1 Hiçbir Zaman", "2 Çok Az", "3 Bazen", "4 Sık Sık" ve " Her Zaman" şeklindeki dereceleme ölçeği kullanılmıştır.

Tablo 3.6'da veri toplama aracındaki maddelerin ilgili olduğu öğretim yöntemlerine ilişkin dağılımı görülmektedir.

TABLO 3.6

VERİ TOPLAMA ARACINDAKİ MADDELERİN İLGİLİ OLDUĞU ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Yöntemler	Maddeler
Anlatım Yöntemi	1, 9, 17, 25
Soru – Cevap Yöntemi	2, 10, 18, 26
Problem Çözme Yöntemi	3, 11, 19, 27
Gösteri Yöntemi	4, 12, 20, 28
Gezi-Gözlem Yöntemi	5, 13, 21, 29
Rol Oynama Yöntemi	6, 14, 22, 30
Örnek Olay Yöntemi	7, 15, 23, 31
Grup Tartışması Yöntemi	8, 16, 24, 32

Verilerin Toplanması

Ankara ili Çankaya, Keçiören, Yenimahalle ilçelerindeki ilköğretim okullarında anket çalışması yapabilmek için Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Bölümü'nden B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/144 sayı ve 19/01/2000 tarihli yasal izin alınmıştır.

Geliştirilmiş olan veri toplama aracı (anket) ile yasal iznin alınmasının ardından verilerin toplanması işlemine başlanmıştır.

Araştırmacı, araştırma anketini kendisi okullara ulaştırmış ve toplamıştır.

Tablo 3.7'de öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketlerin geri dönüş oranlarına göre dağılımları görülmektedir.

TABLO 3.7

ANKETİN DÖNÜŞ ORANINA GÖRE DAĞILIMI

Anketler	Gönderilen Anket Sayısı	Geri Dönen Anket Sayısı	Geri Dönüş Oranı
	f	f	%
Gruplar			
Öğretmen	90	86	95.5
Öğrenci	422	290	68.7
Toplam	512	376	73.4

Tablo 3.7'de görüldüğü gibi 90 anket öğretmenlere, 422 anket öğrencilere olmak üzere toplam 512 anket gönderilmiştir. Öğretmenlere gönderilen 90 anketin yüzde 95.5'i, öğrencilere gönderilen anketlerin ise, yüzde 68.7'si olmak üzere, örneklem grubuna uygulanan 512 anketin yüzde 73.4'ü geri dönmüştür. Alan uzmanları tarafından bu dönüş oranı yeterli bulunmuştur. Anketlerin geri dönüş oranında meydana gelen azalmanın sebebi Milli Eğitim Müdürlüğü'nün istatistikî bilgileri ile okullardaki öğretmen

ve öğrencilerin farklılık göstermesi, mevsimin kış olması, kar tatili, hastalık ve değişik sebeplerden okula devamın düzensiz olmasından kaynaklanmaktadır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler, bilgisayara kaydedilmiş ve istatistiki çözümler SPSS (Statistical Packet for The Social Science) programından yararlanılmıştır.

Öğretmenlerin kişisel bilgilerinin ve açık uçlu soruların değerlendirilmesinde frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin yöntemlerin gerçekleşme sıklığına ilişkin görüşleri için, aritmetik ortalama (\bar{x}), standart sapma (Ss), görüşler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek için ise "t" testi yapılmış ve .05 manidarlık düzeyinde test edilmiştir. Hesaplanan "t" testi sonuçlarından anlamlı olanların yanına "*" işareti konulmuştur.

Öğretim yöntemlerinin gerçekleşme derecesini belirlemek için geliştirilen ankette de, 5'li likert tipi ölçekler kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlere açık uçlu sorular sorulmuştur. Her bir maddeye verilen cevaplar 5'li likert tipi ölçeklerde 1.00 ile 5.00 arasında değişmektedir. Ölçeklerde yer alan aralıklar eşit aralıklı olduğu ve 5 sütun 4 aralıktan meydana geldiği için bir aralığın değerini hesaplamak için (4/5) düşüncesinden hareket ederek seçeneklere ait sınırlar belirlenmiştir.

Seçenek	Sınırı
Hiçbir Zaman	1.00 – 1.80
Çok Az	1.81 – 2.60
Bazen	2.61 – 3.40
Sık Sık	3.41 – 4.20
Her Zaman	4.21 – 5.00

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgular sunulmakta, açıklanmakta ve yorumlanmaktadır.

Birinci alt bölümde, öğretmenlerin ve öğrencilerin anlatım yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; ikinci alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin soru-cevap yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; üçüncü alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin problem çözme yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; dördüncü alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin gösteri yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; beşinci alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; altıncı alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin rol oynama yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; yedinci alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin örnek olay yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; sekizinci alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin grup tartışması yöntemine ilişkin görüşleri dağılımı; dokuzuncu alt bölümde öğretmen ve öğrencilerin öğretim yöntemlerine ilişkin görüşlerinin genel dağılımı; onuncu alt bölümde derslerde öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe nedenleri dağılımı verilmektedir. Ayrıca; onuncu alt bölümde başka ifadesi ile sorulan açık uçlu soruya ilişkin dağılım da bulunmaktadır.

Araştırmada, hesaplanan t – değeri, $p \leq 0.05$ düzeyinde test edilmiştir. Hesaplanan “t” testi sonuçlarından anlamlı olanların yanına “*” işareti konulmuştur. Hesaplanan aritmetik ortalamaların aralık değerleri ise,

Seçenek	Sınırı
Hiçbir Zaman	1.00 – 1.80
Çok Az	1.81 – 2.60
Bazen	2.61 – 3.40
Sık Sık	3.41 – 4.20
Her Zaman	4.21 – 5.00

biçimindedir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin anlatım yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin anlatım yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.1’de görülmektedir.

TABLO 4.1

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN ANLATIM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, tarih derslerinde öğrencilere hikaye anlatma durumu	86	2.67	.92	290	2.06	.99	5.85*
Öğretmenlerin, derslerde konu ile ilgili not tutturma durumu	86	3.73	.84	290	4.03	1.14	2.69*
Öğretmenlerin, konuları aktif olarak sunma durumu	86	4.44	.66	290	3.71	1.28	7.05*
Öğretmenlerin, derslerinde öğrencilerinin dinleyici durumunda olma durumu	86	2.52	1.17	290	3.37	1.22	5.75*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.52 ile 4.44 arasında değişmektedir. Öğretmenler, “Az” ve “Tam” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 2.06 ile 4.03 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .92, .84, .66, 1.17, .99, 1.14, 1.28 ve 1.22'dir. Öğretmenler, öğrencilere göre, daha özdeş değerlendirme yapmaktadır. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.1'de yer alan konularda anlatım yöntemine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğrenciler, öğretmenlere göre, anlatım yönteminin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler.

Bu duruma göre, öğretmenlerle, öğrenciler arasında anlatım yönteminin gerçekleşme düzeyine ilişkin olarak, görüşleri arasındaki bu farklılığın sebebi; öğretmenlerin anlatım yöntemine daha fazla yer vermedikleri halde, değişik öğretim yöntemlerini kullanırken kısmen de olsa anlatım yöntemi ağırlıklı ders işledikleri, yapmış oldukları farklılıkları öğrencilerine tam ve doğru anlatamadıklarından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin soru-cevap yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin soru-cevap yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.2'de görülmektedir.

TABLO 4.2

**ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN SORU-CEVAP YÖNTEMİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI**

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, dersin işlenişi esnasında formüle ettiği soruları öğrencilerin sözel olarak cevaplamalarını isteme durumu	86	4.13	.61	290	3.90	1.12	2.47*
Öğretmenlerin, derse girişi konuyla ilgili bir soru ile yapma durumu	86	3.82	.94	290	2.92	1.25	7.15*
Öğretmenlerin, öğrencilerin ilgisini çekmek için konuyu anlatırken sorular sorma durumu	86	4.80	.48	290	4.49	.83	4.32*
Öğretmenlerin, öğrencilerinden dersten önce bir sonraki derste işleyeceği konu ile ilgili cevaplandırılacak sorular hazırlamalarını isteme durumu	86	3.94	1.18	290	2.48	1.31	9.77*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 3.82 ile 4.80 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Çok" ve "Tam" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 2.48 ile 4.49 arasında değişmektedir. Öğrenciler, "Orta" ve "Tam" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .61, .94, .48, 1.18, 1.12, 1.25, .83 ve 1.31'dir. Öğretmenler öğrencilere göre daha özdeş değerlendirme yapmaktadırlar. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 2'de yer alan konularda, soru-cevap yöntemine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğrenciler, öğretmenlere göre, soru-cevap yönteminin derslerinde daha fazla kullanıldığını ileri sürmektedirler.

Bu durum, anlatım yönteminin bulgularını destekler niteliktedir. Anlatım yöntemini yoğun olarak kullanan öğretmenlerin, anlatım yönteminin tabii bir neticesi olarak öğrenme sürecini soru-cevap yöntemiyle pekiştirdikleri ifade edilebilir. Aynı zamanda soru-cevap yöntemine ilişkin değerlendirmelerde, değişik sınıflara ve şubelere derse giren öğretmenlerin değerlendirmelerinin daha genel, öğrencilerin ise değerlendirmelerinin daha özel olmasının etkili olduğu ileri sürülebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin problem çözme yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin problem çözme yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.3'te görülmektedir.

TABLO 4.3

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN PROBLEM ÇÖZME YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, "tarih konuları insanlığın geçmişte çözmüş olduğu problemlerle doludur" anlayışına katılma durumu	86	3.33	1.22	290	3.04	1.30	1.87
Öğretmenlerin, öğrencilerin gelecekte karşılaşacakları problemlerle başedebilmeleri için tarihin yararlı olduğuna inanma durumu	86	4.47	.89	290	3.40	1.39	8.47*
Öğretmenlerin, tarih problemine ilişkin öğrencilerden hipotez kurmalarını isteme durumu	86	2.90	.82	290	2.80	1.07	.92
Öğretmenlerin, öğrencilerin tarihi bir problemin en doğru çözümüne ulaşmalarına ve genellemelere gitmelerine yardımcı olma durumu	86	4.25	.84	290	3.48	1.39	6.31*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.90 ile 4.47 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Orta" ve "Çok" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise 2.80 ile 3.48 arasında değişmektedir. Öğrenciler, "Orta" ve "Çok" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla 1.22, .89, .82, .84, 1.30, 1.39, 1.07 ve 1.39'dur. Öğretmenler, öğrencilere göre daha özdeş değerlendirme yapmaktadırlar. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.3'de yer alan konularda, "öğretmenlerin, öğrencilerin gelecekte karşılaşacakları problemlerle baş edebilmeleri için tarihin yararlı olduğuna inanma" ve "öğretmenlerin, öğrencilerin tarihi bir problemin en doğru çözümüne ulaşmalarına ve genellemelere gitmelerine yardımcı olma" durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, bu iki durumu daha fazla gerçekleştirdiklerini ileri sürmektedirler. "öğretmenlerin tarih dersini işlerken öğrencilere hikaye anlatma" ve "öğretmenlerin, tarih problemine ilişkin öğrencilerden hipotez kurmalarını isteme" durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

Öğretmenler, "öğrencilerin gelecekte karşılaşacakları problemlerle baş edebilmeleri için tarihin yararlı olduğuna inanırım" maddesine ilişkin olarak bu hislerini, duygularını açık ve net olarak öğrencilerine iletmediklerini, öğretmenlerle öğrenciler arasında sınıf içi iletişim sorunlarının bulunduğu ileri sürülebilir.

"Öğrencilerin tarihi bir problemin en doğru çözümüne ulaşmalarına ve genellemelere gitmelerine yardımcı olurum" maddesine ilişkin olarak öğretmenlerin yaptıkları yardımcı olma faaliyetlerinin, öğrencilerin hazır-bulunmuşluk düzeylerinin düşüklüğü, öğretmenlerin yeterli öğrenme ortamları yaratamaması gibi nedenlerden tam anlaşamadığı ileri sürülebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin gösteri yöntemini

kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin gösteri yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.4'te görülmektedir.

TABLO 4.4

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN GÖSTERİ YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, derslerinde konunun amacına uygun haritalar kullanma durumu	86	4.68	.75	290	3.67	1.32	8.98*
Öğretmenlerin, derste tarih ile ilgili resimler gösterme durumu	86	2.81	1.11	290	2.43	1.19	2.75*
Öğretmenlerin, derslerde bilgisayardan yararlanma durumu	86	1.16	.50	290	1.32	.94	2.11*
Öğretmenlerin, derslerde slayt ve tepegöz kullanma durumu	86	1.76	1.22	290	1.80	1.33	.24

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 1.16 ile 4.68 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Hiç" ve "Tam" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 1.32 ile 3.67 arasında değişmektedir. Öğrenciler, "Hiç" ve "Çok" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .75, 1.11, .50, 1.22, 1.32, 1.19, .94 ve 1.33'dür. Öğretmenler, öğrencilere göre daha özdeş değerlendirme yapmaktadır. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.4'de yer alan konularda "öğretmenlerin, derslerinde konunun amacına uygun haritalar kullanma", "öğretmenlerin, derste tarih ile ilgili resimler gösterme" ve "öğretmenlerin, derslerde bilgisayardan yararlanma" durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, "öğretmenlerin, derslerinde konunun amacına uygun haritalar kullanma" ve "öğretmenlerin, derste tarih ile ilgili resimler gösterme" durumlarının daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmenler, öğrencilere göre "öğretmenlerin derslerde bilgisayardan yararlanma" durumunun daha az gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrenciler tablo 4.4'de yer alan "öğretmenlerin derslerde slayt ve tepegöz kullanma" maddesine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrencilerin aynı görüşleri paylaştıkları ileri sürülebilir.

"Öğretmenlerin konunun amacına uygun haritalar kullanma" durumuna ilişkin olarak, öğrencilerin kullanılan öğretim araç ve gereçlerinin amaçlara uygunluk düzeyine ilişkin bilgi düzeylerinin yeterli olmaması, "öğretmenlerin derste tarih ile ilgili resimler gösterme" durumuna ilişkin olarak, gösterilen resimlerin daha fazla işe koşulamaması, sınırlı olması, tarihle ilgili her konunun resimle ifade edilememesi, "öğretmenlerin derslerde bilgisayardan yararlanma" durumuna ilişkin olarak, okulun bilgisayar kullanımına uygun alt yapısının olmaması gibi nedenlerden dolayı farklılığın ortaya çıktığı ileri sürülebilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih

ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi-gözlem yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin gezi-gözlem yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.5'te görülmektedir.

TABLO 4.5

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN GEZİ-GÖZLEM YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, öğrencileri müzeye götürme durumu	86	2.00	.75	290	1.54	.89	4.74*
Öğretmenlerin, öğrencilerin yakın çevrelerini tanımalarına imkan verme durumu	86	3.33	1.13	290	2.90	1.36	2.66*
Öğretmenlerin, öğrencileri çevrelerindeki tarihi eserleri göstermek için götürme durumu	86	1.84	.74	290	1.40	.79	4.61*
Öğretmenlerin, öğrencilerini tarihi yerleri göstermek için geziye götürme durumu	86	1.91	.77	290	1.44	.87	4.57*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 1.84 ile 3.33 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Az" ve "Orta" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise,

1.40 ile 2.90 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Hiç” ve “Orta” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .75, 1.13, .74, .77, .89, 1.36, .79 ve .87'dir. Öğretmenler, öğrencilere göre daha özdeş değerlendirme yapmaktadırlar. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.5'de yer alan konularda “öğretmenlerin öğrencileri müzeye götürme”, “öğretmenlerin öğrencilerin yakın çevrelerini tanımlamalarına imkan verme”, “öğretmenlerin öğrencileri çevrelerindeki tarihi eserleri göstermek için götürme” ve “öğretmenlerin tarihi yerleri göstermek için öğrencileri geziye götürme” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, gezi-gözlem yönteminin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler.

Bu duruma göre, öğrencilerin müzeye gitme uygulamalarındaki öğretmen ve öğrencilere yönelik algı farklılığının öğrencilerin müzeye gitme durumlarına ilişkin uygulamaları yeterli bulmaması, yakın çevreye ilişkin bilgilerde öğretmen ve öğrenci algılarının farklılığı, öğretmenlerin “nasıl olsa öğrencinin çevresi” anlayışıyla yaklaşımları ve bununla ilgili öğretimi sınırlı tutmalarından ileri geldiği ifade edilebilir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin rol oynama yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin rol oynama yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.6'da görülmektedir.

TABLO 4.6

**ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN ROL OYNAMA YÖNTEMİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI**

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, derste bir sorun, fikir ya da olayı öğrencilere dramatize ettirme durumu	86	2.68	.91	290	2.38	1.39	2.34*
Öğretmenlerin, tarih derslerinde sözlü iletişimin yanında beden dilini de kullanma durumu	86	3.03	1.06	290	2.06	1.15	6.96*
Öğretmenlerin, öğrencilerin doğrudan yaşayarak ve duyu organlarını kullanarak öğrenmelerine olanak sağlama durumu	86	3.19	1.20	290	2.92	1.55	1.72
Öğretmenlerin, öğrencilerin rol yapma, yaratıcılık gibi yeteneklerini ortaya koymalarına olanak sağlama durumu	86	2.98	1.04	290	2.19	1.21	5.96*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.68 ile 3.19 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Orta" derecesinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 2.06 ile 2.92 arasında değişmektedir. Öğrenciler, "Az" ve "Orta" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .91, 1.06, 1.20, 1.04, 1.39, 1.15, 1.55 ve 1.21'dir. Öğretmenler, öğrencilere göre, daha özdeş değerlendirme yapmaktadır. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.6'da yer alan konularda "öğretmenlerin derste bir sorun, fikir ya da olayı öğrencilere dramatize ettirme", "öğretmenlerin, tarih derslerinde sözlü iletişimin yanında beden dilini de kullanma" ve "öğretmenlerin, öğrencilerin rol yapma, yaratıcılık gibi yeteneklerini ortaya koymalarına olanak sağlama" durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre "öğretmenlerin, derste bir sorun, fikir ya da olayı öğrencilere dramatize ettirme", "öğretmenlerin, tarih derslerinde sözlü iletişimin yanında beden dilini de kullanma" ve "öğretmenlerin, öğrencilerin rol yapma, yaratıcılık gibi yeteneklerini ortaya koymalarına olanak sağlama" durumlarının daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin tablo 4.6'da yer alan "öğretmenlerin, öğrencilerin doğrudan yaşayarak ve duyu organlarını kullanarak öğrenmelerine olanak sağlama" durumuna ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

Bu duruma göre, öğretmenlerin yapmış oldukları dramatizasyonun uygun alt yapı oluşturulamaması, öğretmenin kullandığı beden dilini öğrencilere yansıtmadığı, öğrencilere duyu organlarının yeterince kullanılmadığı ileri sürülebilir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin örnek olay yöntemini

kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin örnek olay yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.7'de görülmektedir.

TABLO 4.7

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN ÖRNEK OLAY YÖNTEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, dersin işlenişinde anılardan/hatıralardan yararlanma durumu	86	3.11	.87	290	2.51	1.24	5.06*
Öğretmenlerin, dersin işlenişinde ulaşabildiği birinci elden kaynaklardan yararlanma durumu	86	3.15	1.31	290	3.05	1.38	.57
Öğretmenlerin, dersin işlenişinde kronolojilerden yararlanma durumu	86	3.59	.98	290	2.89	1.32	5.28*
Öğretmenlerin, dersin işlenişinde biyografilerden yararlanma durumu	86	3.12	.94	290	2.26	1.21	6.93*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 3.11 ile 3.59 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Orta" ve "Çok" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik

ortalamaları ise, 2.26 ile 3.05 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve “Orta” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .87, 1.31, .98, .94, 1.24, 1.38, 1.32 ve 1.21'dir. Öğretmenler, öğrencilere göre daha özdeş değerlendirme yapmaktadır. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.7'de yer alan “öğretmenlerin, dersin işlenişinde anılardan/hatıralardan yararlanma”, “öğretmenlerin, dersin işlenişinde kronolojilerden yararlanma” ve “öğretmenlerin, dersin işlenişinde biyografilerden yararlanma” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, bu üç durumun daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin tablo 4.7'de yer alan “öğretmenlerin, dersin işlenişinde ulaşabildiği birinci elden kaynaklardan yararlanma” durumuna ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

Bu duruma göre, öğretmenlerin kullanılan anı ve hatıraları yeterince işe koşamadıkları, daha genel değerlendirme yaptıkları, bunun da öğretmenin öğretim uygulamalarını daha fazla, öğretim araç ve gereçleriyle sınırlandırmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşlerine göre altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin grup tartışması yöntemini kullanma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin grup tartışması yöntemine ilişkin görüşleri ile ilgili dağılım tablo 4.8'de görülmektedir.

TABLO 4.8

**ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN GRUP TARTIŞMASI YÖNTEMİNE
İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ DAĞILIMI**

Gruplar Maddeler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Öğretmenlerin, tarih derslerinde öğrencilere bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına fırsat verme durumu	86	4.02	.85	290	4.06	1.09	.37
Öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde öğrencilerin düşünce ve görüşlerini açıkça ortaya koyma imkanı verme durumu	86	4.53	.66	290	4.02	1.11	5.30*
Öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere diğer arkadaşlarının düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı verme durumu	86	4.32	.80	290	4.00	1.18	2.92*
Öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde münazara yaptırma durumu	86	2.73	.84	290	2.46	1.25	2.30*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.73 ile 4.53 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Orta" ve "Tam" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik

ortalamaları ise 2.46 ile 4.06 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .85, .66, .80, .84, 1.09, 1.11, 1.18 ve 1.25'dir. Öğretmenler, öğrencilere göre, daha özdeş değerlendirme yapmaktadırlar. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.8'de yer alan konularda, “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde öğrencilerin düşünce ve görüşlerini açıkça ortaya koyma imkanı verme”, “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere diğer arkadaşlarının düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı verme” ve “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde münazara yaptırma” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre “öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde öğrencilerin düşünce ve görüşlerini açıkça ortaya koyma imkanı verme”, “öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere diğer arkadaşlarının düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı verme” ve “öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde münazara yaptırma” durumlarının daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmenler ve öğrencilerin tablo 4.8'de yer alan “öğretmenlerin, tarih dersinde öğrencilerin bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına fırsat verme” durumuna ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

Bu duruma göre, “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde öğrencilerin düşünce ve görüşlerini açıkça ortaya koyma imkanı verme” durumuna ilişkin olarak öğretmenin ders ortamında yarattığı uygun öğrenme süreçlerini öğrencilere tam ve doğru olarak sezdiremedikleri, “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere diğer arkadaşlarının düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı verme” ve “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere münazara yaptırma” durumlarına ilişkin olarak

derslerde tartışma ortamlarının sınırlı düzeyde gerçekleştirilmesinden kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi, altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve öğrencilerinin altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde, öğretim yöntemlerinin kullanılma düzeylerine ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır? biçiminde düzenlenmişti.

Öğretmen ve öğrencilerin öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri ile ilgili genel dağılım tablo 4.9'da görülmektedir.

TABLO 4.9

ÖĞRETMENLERİN VE ÖĞRENCİLERİN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN GENEL DAĞILIMI

Gruplar Yöntemler	Öğretmen			Öğrenci			t
	n	\bar{x}	Ss	n	\bar{x}	Ss	
Anlatım Yöntemi	86	3.34	.44	290	3.29	.66	.73
Soru-Cevap Yöntemi	86	4.17	.42	290	3.45	.68	11.91*
Problem Çözme Yöntemi	86	3.74	.55	290	3.18	.77	7.43*
Gösteri Yöntemi	86	2.60	.55	290	2.31	.61	4.00*
Gezi-Gözlem Yöntemi	86	2.27	.59	290	1.82	.63	5.92*
Rol Oynama Yöntemi	86	2.97	.73	290	2.39	.77	6.23*
Örnek Olay Yöntemi	86	3.24	.71	290	2.68	.74	6.19*
Grup Tartışması Yöntemi	86	3.90	.53	290	3.63	.72	3.74*

Öğretmenlerin, belirtilen konularda yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.27 ile 4.17 arasında değişmektedir. Öğretmenler, "Az" ve "Çok" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 1.82 ile 3.63 arasında değişmektedir. Öğrenciler, "Az" ve "Çok" derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin yaptıkları değerlendirmelerin standart sapmaları ise, sırasıyla .44, .42, .55, .55, .59, .73, .71, .53, .66, .68, .77, .61, .63, .77, .74 ve .72'dir. Öğretmenler, öğrencilere göre daha özdeş değerlendirme yapmaktadır. Öğretmenler ile öğrencilerin tablo 4.9'da yer alan konularda soru-cevap, problem çözme, gösteri, gezi-gözlem, rol oynama, örnek olay, grup tartışması yöntemlerine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre soru-cevap yönteminin, problem çözme yönteminin, gösteri yönteminin, gezi-gözlem yönteminin, rol oynama yönteminin, örnek olay yönteminin ve grup tartışması yönteminin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin tablo 4.9'da yer alan anlatım yöntemine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunamamıştır. Öğretmen ve öğrencilerin aynı görüşü paylaştıkları ileri sürülebilir.

Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi, öğretmenlerin altıncı sınıf sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde yöntem çeşitliliğine gidilememe nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir? biçiminde düzenlenmişti.

Derlerde öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememesine ilişkin ilgili araç-gereç olmaması durumu ile ilgili dağılım tablo 4.10'da görülmektedir.

TABLO 4.10

**DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE
GİDİLEMESİNE İLİŞKİN İLGİLİ ARAÇ-GEREÇ OLMAMASI DURUMU
İLE İLGİLİ DAĞILIM**

Katılma Derecesi	f	%
Evet	24	27.9
Kısmen	41	47.7
Hayır	21	24.4
Toplam	86	100

Öğretmenlerin “ilgili araç-gereç yok” önerisine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler incelendiğinde, yaklaşık yarısı (% 47.7’si) kısmen seçeneğini işaretleyerek görüş bildirmişlerdir. Diğer yarısı ise yüzde 27.9 evet, yüzde 24.4 hayır şeklinde katıldıklarını belirtmektedirler.

Bu duruma göre, ilköğretim okullarında yöntemin kullanılmasına ilişkin olarak “ilgili araç-gerecin olmaması”, yöntemin uygulanmasını kısmen derecesinde etkilediği ileri sürülebilir. Ayrıca öğretmenlerin dörtte birinin (yüzde 27.9) “ilgili araç-gereç yok” şeklinde görüş bildirmesi okullardaki araç-gereç yetersizliğini göstermektedir.

Derslerde öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememesine ilişkin ilgili araç-gereç kullanamama durumu ile ilgili dağılım tablo 4.11’de görülmektedir.

TABLO 4.11

**DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE
GİDİLEMESİNE İLİŞKİN İLGİLİ ARAÇ-GEREÇ KULLANAMAMA
DURUMU İLE İLGİLİ DAĞILIM**

Katılma Derecesi	f	%
Evet	6	7
Kısmen	35	40.7
Hayır	45	52.3
Toplam	86	100

Öğretmenlerin “ilgili araç-gereci kullanamıyorum” önerisine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler incelendiğinde, yaklaşık yarısı (yüzde 52.3) ilgili araç-gereci kullanamadığını belirtirken, yüzde 40.7’si kısmen, yüzde 7’si ise kullandığını belirtmektedir.

Tarih derslerinin verimli bir şekilde öğrenciye sunulması için çok önemli olan araç-gereçleri öğretmenlerin yarısından fazlasının kullanabildiği görülmektedir. Öğretmenler araç-gereç kullanamama yetersizliklerine ilişkin çok düşük oranda katılma göstermektedirler. İlgili araç-gereç kullananlardan yaklaşık yarısı da etkili olarak kullanamadığını belirtmektedir.

Derslerde öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememesine ilişkin programın yoğun olması ile ilgili dağılım tablo 4.12’de görülmektedir.

TABLO 4.12

**DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE
GİDİLEMESİNE İLİŞKİN PROGRAMIN YOĞUN OLMASI İLE İLGİLİ
DAĞILIM**

Katılma Derecesi	f	%
Evet	18	20.9
Kısmen	29	33.7
Hayır	39	45.3
Toplam	86	100

Öğretmenlerin “program yoğun” önerisine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler incelendiğinde, öğretmenlerin yüzde 45.3’ü hayır, yüzde 33.7’si kısmen, yüzde 20.9’u hayır seçeneğini işaretleyerek görüş bildirmektedirler.

Bu duruma göre, öğretmenlerin yüzde 20.9’u programı yoğun bulmamakta ve yöntem çeşitliliğine gidilememesinde önemli bir etkide bulunmadığını ifade etmektedirler.

Derslerde öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememesine ilişkin sınıfların kalabalık olması ile ilgili dağılım tablo 4.13’te görülmektedir.

TABLO 4.13

**DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE
GİDİLEMESİNE İLİŞKİN SINIFLARIN KALABALIK OLMASI İLE İLGİLİ
DAĞILIM**

Katılma Derecesi	f	%
Evet	26	30.2
Kısmen	23	26.7
Hayır	37	43
Toplam	86	100

Öğretmenlerin “sınıflar kalabalık” önerisine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler incelendiğinde, yüzde 43’ü hayır, yüzde 26.7’si kısmen, yüzde 30.2’si evet seçeneğini işaretleyerek görüş bildirmektedirler.

Bu duruma göre, öğretmenlerin yaklaşık yüzde 70’i sınıfların kalabalık olmasının yöntem çeşitliliğine gidilememesinde önemli bir etkide bulunmadığını ifade etmektedirler.

Derlerde öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememesine ilişkin başka sorusuna verilen cevapların dağılımı tablo 4.14’te görülmektedir.

TABLO 4.14

**DERSLERDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNDE ÇEŞİTLİLİĞE
GİDİLEMESİNE İLİŞKİN BAŞKA SORUSUNA VERİLEN CEVAPLARIN
DAĞILIMI**

Sorunlar	f	%
Gezi-gözlem konusundaki yasal prosedürler ve sorumluluk almaktan kaçınmak	5	41.7
Müfredattaki ansiklopedik bilgi çokluğu	1	8.3
Konuların ilgi çekici olmaması	1	8.3
Ders saatinin yetersizliği	1	8.3
Müfredatta kültür tarihinden ziyade siyasi tarih konularının çokluğu	2	16.7
Coğrafya branşı çıkışlı olmak	2	16.7
Toplam	12	100

Ankette bulunan “başka” sorusunu 12 öğretmen cevaplamıştır. Bunlardan yüzde 41.7’si “gezi-gözlem konusundaki yasal prosedürler ve sorumluluk almaktan kaçınma”nın, yüzde 8.3’ü “müfredattaki ansiklopedik bilgi çokluğu”nun, yüzde 8.3’ü “konuların ilgi çekici olmaması”nın, yüzde 8.3’ü “ders saatinin yetersizliği”nin, yüzde 16.7’si “müfredatta kültür tarihinden ziyade siyasi tarih konularının çokluğu”nun, yüzde 16.7’si “coğrafya branşı çıkışlı olma”nın öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe durumunda etkili olduğunu belirtmektedirler.

Görüş bildirenlerden yaklaşık yarıya yakını gezi-gözlem konusundaki yasal prosedürler ve sorumluluk almaktan kaçınmanın gezi-gözlem yöntemini kullanamamanın nedeni olduğunu belirtmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçları ve araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler verilmektedir.

SONUÇ

Araştırmanın bu kısmında, örnekleme alınan okullardaki altıncı sınıf sosyal bilgiler öğretmenleri ve altıncı sınıf öğrencilerinden elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan sonuçlar verilmektedir.

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GENEL BİLGİLERİ İLE İLGİLİ SONUÇLAR

Bu kısımda araştırma kapsamına alınan ve ankete cevap veren öğretmen ve öğrencilere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1. Ankete cevap verenlerin yüzde 22.9'u öğretmen, yüzde 77.1'i ise öğrencidir. Araştırma evreninde öğrencilerin dağılımı, öğretmenlerden fazla olduğu için dağılım evreni temsil etmektedir.
2. Anketi cevaplandıran öğretmenlerin yüzde 31.4'ü erkek, yüzde 68.6'sı ise kadındır
3. Anketi cevaplandıran öğretmenlerin yüzde 43'ü, 1 ile 10 yıl arasında hizmet süresine sahiptir. Ayrıca 29.1'i, 21 ile 30 yıl, yüzde 27.9'u 11 ile 20 yıl arasında hizmet süresine sahip olduğu görülmektedir. Anketi cevaplandıran öğretmenler arasında 31 ve daha fazla yıl hizmet süresine sahip olan öğretmen bulunmamaktadır.
4. Anketi cevaplandıran öğretmenlerin % 79.1'i dört yıllık fakülte mezunu, yüzde 9.3'ü yüksekokul, yüzde 7'si yüksek lisans, yüzde

3.5'i diğer (buraya üç yıllık eğitim enstitüsü cevabı yazıldığı görölmektedir), yüzde 1.2'si doktora mezunu olduğu görölmektedir.

5. Anketi cevaplandıran öğretmenlerin yüzde 44.2'sinin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 31 ile 40 arasındadır. Ayrıca öğretmenlerin yüzde 20.9'unun okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 21 ile 30 arası, yüzde 19.8'inin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 51 ve yukarısı, yüzde 15.1'inin okuttukları altıncı sınıftaki öğrencilerin mevcudu 41 ile 50 arasında olduğu görölmektedir.

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNE DAYALI SONUÇLAR

1. Öğretmenlerin anlatım yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları 2.52 ile 4.44 arasında değişmektedir. Öğretmenler “Az” ve “Tam” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise 2.06 ile 4.03 arasında değişmektedir. Öğrenciler “Az” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin belirtilen konuda, yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğrenciler, öğretmenlere göre, anlatım yönteminin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler.

2. Öğretmenlerin soru-cevap yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları 3.82 ile 4.80 arasında değişmektedir. Öğretmenler “Çok” ve “Tam” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise 2.48 ile 4.49 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Orta” ve “Tam” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin belirtilen konuda, yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğrenciler, öğretmenlere göre, soru-cevap yönteminin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler.

3. Öğretmenlerin problem çözme yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları 2.90 ile 4.47 arasında değişmektedir. Öğretmenler “Orta” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 2.80 ile 3.48 arasında değişmektedir. Öğrenciler “Orta” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, öğrencilerin gelecekte karşılaşacakları problemlerle baş edebilmeleri için tarihin yararlı olduğuna inanma” ve “öğretmenlerin, öğrencilerin tarihi bir problemin en doğru çözümüne

ulaşmalarına ve genellemelere gitmelerine yardımcı olma” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, bu iki durumu daha fazla gerçekleştirdiklerini ileri sürmektedirler. Öğretmenler ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, tarih dersini işlerken öğrencilere hikaye anlatma” durumu ve “öğretmenlerin tarih problemine ilişkin öğrencilerden hipotez kurmalarını isteme” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunamamıştır. Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

4. Öğretmenlerin gösteri yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 1.16 ile 4.68 arasında değişmektedir. Öğretmenler “Hiç” ve “Tam” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 1.32 ile 3.67 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Hiç” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, derslerinde konunun amacına uygun haritalar kullanma” ve “öğretmenlerin, derste tarih ile ilgili resimler gösterme” ve “öğretmenlerin derslerde bilgisayardan yararlanma” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre “öğretmenlerin, derslerinde konunun amacına uygun haritalar kullanma” ve “öğretmenlerin, derste tarih ile ilgili resimler gösterme” durumlarının daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmenler, öğrencilere göre, “öğretmenlerin, derslerde bilgisayardan yararlanma” durumunun daha az gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, derslerde slayt ve tepegöz kullanma” duruma ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunamamıştır. Öğretmen ve öğrenciler birbirleriyle aynı görüşleri paylaşmaktadırlar.

5. Öğretmenlerin gezi-gözlem yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları 1.84 ile 3.33 arasında

değişmektedir. Öğretmenler “Az” ve “Orta” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 1.40 ile 2.90 arasında değişmektedir. Öğrenciler “Hiç” ve “Orta” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin belirtilen konuda, yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, gezi-gözlem yönteminin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler.

6. Öğretmenlerin rol oynama yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.68 ile 3.19 arasında değişmektedir. Öğretmenler, “Orta” derecesinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerini aritmetik ortalamaları ise, 2.06 ile 2.92 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve “Orta” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, derste bir sorun, fikir ya da olayı öğrencilere dramatize ettirme”, “öğretmenlerin, tarih derslerinde sözlü iletişimin yanında beden dilini de kullanma” ve “öğretmenlerin, öğrencilerin rol yapma, yaratıcılık gibi yeteneklerini ortaya koymalarına olanak sağlama” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, bu üç durumun daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin “öğretmenlerin, öğrencilerin doğrudan yaşayarak ve duyu organlarını kullanarak öğrenmelerine olanak sağlama” durumuna ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

7. Öğretmenlerin örnek olay yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 3.11 ile 3.59 arasında değişmektedir. Öğretmenler, “Orta” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 2.26 ile 3.05 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve

“Orta” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, dersin işlenişinde anılardan/hatıralardan yararlanma”, “öğretmenlerin, dersin işlenişinde kronolojilerden yararlanma” ve “öğretmenlerin, dersin işlenişinde biyografilerden yararlanma” durumlarına ilişkin yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, bu üç durumun daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin dersin işlenişinde ulaşabildiği birinci elden kaynaklardan yararlanma” durumuna ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

8. Öğretmenlerin grup tartışması yöntemine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.73 ile 4.53 arasında değişmektedir. Öğretmenler “Orta” ve “Tam” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 2.46 ile 4.06 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde öğrencilerin düşünce ve görüşlerini açıkça ortaya koyma imkanı verme”, “öğretmenlerin, tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere diğer arkadaşlarının düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı verme” ve “öğretmenlerin tarih derslerinin işlenişinde münazara yaptırma” durumlarına ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre, bu üç durumun daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, “öğretmenlerin, tarih dersinde öğrencilerin bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına fırsat verme” durumuna ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler, birbirleriyle aynı şekilde düşünmektedirler.

9. Öğretmenlerin öğretim yöntemlerine ilişkin yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 2.27 ile 4.17 arasında değişmektedir. Öğretmenler, “Az” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğrencilerin aynı konudaki değerlendirmelerinin aritmetik ortalamaları ise, 1.82 ile 3.63 arasında değişmektedir. Öğrenciler, “Az” ve “Çok” derecelerinde gerçekleştiğini ileri sürmektedirler. Öğretmen ve öğrencilerin, soru-cevap, problem çözme, gösteri, gezi-gözlem, rol oynama, örnek olay, grup tartışması yöntemlerine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmuştur. Öğretmenler, öğrencilere göre soru-cevap, problem çözme, gösteri, gezi-gözlem, rol oynama, örnek olay, grup tartışması yöntemlerinin daha fazla gerçekleştiği görüşündedirler. Öğretmen ve öğrencilerin anlatım yöntemine ilişkin olarak yaptıkları değerlendirmeler arasındaki farklar (.05) seviyesinde manidar bulunmamıştır. Öğretmen ve öğrenciler aynı görüşleri paylaşmaktadırlar.

10. Öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe nedenlerinden “ilgili araç-gereç yok” önerisine ilişkin olarak öğretmenlerin yüzde 27.9’u evet, yüzde 47.7’si kısmen, yüzde 24.4’ü hayır şeklinde katıldıklarını belirtmektedirler.

Öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe nedenlerinden “ilgili araç-gereci kullanamıyorum” önerisine ilişkin olarak öğretmenlerin yüzde 7’si evet, yüzde 40.7’si kısmen, yüzde 52.3’ü hayır şeklinde görüş belirtmektedirler.

Öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe nedenlerinden “programın yoğun olması” önerisine ilişkin olarak öğretmenlerin yüzde 20,9’u evet, yüzde 33.7’si kısmen, yüzde 45.3’ü hayır şeklinde görüş belirtmektedirler.

Öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe nedenlerinden “sınıfların kalabalık olması” önerisine ilişkin olarak yüzde 30.2’si evet, yüzde 26.7’si kısmen, yüzde 43’ü hayır şeklinde görüş bildirmektedirler.

Öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe ile ilgili “başka” sorusunu 12 öğretmen cevaplamıştır. Bunlardan 41.7’si “gezi-gözlem konusundaki yasal prosedürler ve sorumluluk almaktan kaçınma”nın, yüzde 8.3’ü “müfredattaki ansiklopedik bilgi çokluğu”nun, yüzde 8.3’ü “konuların ilgi çekici olmaması”nın, yüzde 8.3’ü “ders saatinin yetersizliği”nin, yüzde 16.7’si “müfredatta kültür tarihinden ziyade siyasi tarih konularının çokluğunu”nun yüzde 16.7’si “coğrafya branşı çıkışlı olma”nın öğretim yöntemlerinde çeşitliliğe gidilememe durumunda etkili olduğunu belirtmektedirler.

ÖNERİLER

Araştırmanın bu kısmında, araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen öneriler bulunmaktadır.

1. Öğrenci başarısının artırılması için programın, eğitim araç-gereçlerinin, ders kitaplarının, öğretim yöntemlerinin, ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin geliştirilmesi gereklidir.

2. Okullara gerekli ve yeterli düzeyde araç-gereç edinilmelidir. Bu araç-gereçleri öğretmenlerin tarih derslerinde kullanmaları sağlanmalıdır.

3. Öğretmenler öğrencilere verdikleri grupla çalışma konularını öğrenciler hazırlarken, öğrencilerin ders kitabının dışındaki kaynaklardan ne şekilde faydalanabileceklerini açıklamalıdır.

4. Tarih öğretim yöntemi, öğrencinin kaynak materyalleri kullanmasını sağlamalıdır.

5. Tarih öğretiminde gezi-gözlem yönteminin yaygın olarak kullanılabilmesi için gezi-gözlemin yıllık programlarla zorunlu hale getirilmesi gereklidir.

6. Altıncı sınıf öğrencilerinin analiz düzeyinde düşünemedikleri sanılmasına rağmen fırsat verildiğinde bu tür düşünmeyi gerçekleştirdikleri görüldüğünden ilköğretimde tarih ünitelerinin işlenişinde analizlere yer verilmelidir.

7. Ülkemizde sosyal bilgiler dersi tarih ünitelerini işlerken öğretmenlerin bir kaç yöntemi çok sık kullandığı anlaşılmakta ve öğretmenlerin belli yöntemlerde odaklaştığı görülmektedir. Bu odaklaşma konuya uygun öğretim yöntemi kullanarak giderilmelidir.

8. Öğretmenler öğretim yöntemleri hakkında bilgilendirilmeli ve bu öğretim yöntemlerini uygulamaları sağlanmalıdır. Bu bilgilendirme kapsamında öğretim yöntemleriyle ilgili rehber kitaplar hazırlanmalı ve öğretmenlerin bunları edinmeleri sağlanmalıdır.

9. Tarih öğretiminde konulara uygun öğretim yöntemlerinin kullanılmasına ilişkin öğretmen ve öğrenciler üzerinde daha başka araştırmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Ata, Bahri.

- 1998 Tarih Öğretimine Bilimsel Problem Çözme Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Bir Model. G.Ü.Sos. Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Barth, James ve Abdullah Demirtaş.

- 1996 İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi, Ankara : MEGP Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.

Baymur, Fuat.

- 1964 Tarih Öğretimi: Ankara: İnkılap ve Aka Kitapevi.

Bilen, Mürüvvet.

- 1999 Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara.

Bilhan, Saffet.

- 1991 Eğitim Felsefesi Kavram Çözümlemesi. Ankara: Ankara Üniv. Eğt. Bil. Fak. Yay. No: 164.

Binbaşıoğlu, Cavit.

- 1983 Genel Öğretim Bilgisi. Binbaşı Yayınevi, Ankara.

Bursalıoğlu, Ziya.

- 1982 Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış. Ankara: Ankara Üniv. Basımevi.

Büyükkaragöz, Savaş ve Cuma Çivi.

- 1994 Genel Öğretim Metotları. Konya.

Candan, A. Said.

- 1998 Kavramlara Dayalı Tarih Öğretimi. G.Ü. Sos. Bil. Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Collingwood, R.G.

1996 Tarih Tasarımı. Çev: Kurtuluş Dinçer. Gündoğan Yayınları, Ankara.

Çilenti, Kamuran.

1991 Eğitim Teknolojileri ve Öğretim. Ankara.

Demirel, Özcan.

1995 Genel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Usem Yayınları –11.

Dökmen, Üstün.

1996 İletişim Çalışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Erden, Münire.

199- Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara.

Fidan, Nurettin.

1996 Okulda Öğrenme ve Öğretme, Ankara.

Gardner, William, Abdullah Demirtaş ve Ahmet Doğanay.

1997 Sosyal Bilimler Öğretimi: Öğretmen Eğitimi Dizisi. Ankara: YÖK / Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.

Genç, Reşat.

1984 Tarih Öğretimimiz Nasıl Olmalıdır? Tercüman Milli Eğitim Sempozyumu, Tebliğler, İstanbul.

Hesapçıoğlu, Muhsin.

1994 Öğretim İlke ve Yöntemleri Eğitim Programları ve Öğretim. İstanbul.

Kabapınar, Yücel.

- 1991 Müfredat Programı ve Ders Kitapları Açısından Ortaöğretimde Lise Tarih Öğretimi. İzmir: Dokuz Eylül Ün. A.İ.İ.T. (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi).

Karasar, Niyazi.

- 1991 Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Sanem Matbaacılık.

Kemertaş, İsmet.

- 1997 Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri. İstanbul.

Köstüklü, Nuri.

- 1998 Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi, Konya.

Küçükahmet, Leyla.

- 1989 Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Gazi Ün. Gazi Eğitim Fak. Yayınları, No: 17.

Moffat, Mavrice.

- 1957 Sosyal Bilgiler Öğretimi. Çev: Nesrin Oran. İstanbul: Maarif Basınevi, Öğretim Kitapları: 56.

Nichol, Jon.

- 1996 Tarih Öğretimi. Çev: Mustafa Safran. Ankara.

Oğuzkan, A. Ferhan.

- 1993 Eğitim Terimleri Sözlüğü. Gözden Geçirilmiş ve genişletilmiş üçüncü baskı, Ankara.

-
- 1985 Orta Dereceli Okullarda Öğretim: Amaç, İlke, Yöntem ve Teknikler. Ankara.

Özbaran, Salih.

- 1998 Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları. İzmir: Dokuz Eylül Ün. Yayınları.

Özoğlu, Süleyman Çetin.

- 1974 Liselerde Sosyal Bilimler Öğretimi: Çeşitli Değişkenlere Göre Liselerde Sosyal Bilimler Öğretimi Sorunları Araştırması. Ankara: Ankara Ün. Eğitim Fakültesi.

Paykoç, Fersun.

- 1991 Tarih Öğretimi. Eskişehir: Anadolu Ün. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 167.

Püsküllüoğlu, Ali.

- 1995 Türkçe Sözlük. İstanbul.

Safran, Mustafa.

- 1997 Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri. XII. Türk Tarih Kong. Ankara.

- 1993 Ortaöğretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma (Yayınlanmamış Araştırma), Ankara.

_____ ve Bahri Ata.

- 1998 Okul Dışı Tarih Öğretimi. G.Ü.G.E.F. Dergisi C.18, S.1, Ankara.

Sönmez, Veysel.

- 1997 Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Klavuzu. Ankara.

- 1986 Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara.

Sözer, Ersan.

- 1998 Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi. Eskişehir:
Anadolu Üniversitesi Eğitim Fak. Yayınları No: 50.

Tezcan, Mahmut.

- 1997 Atatürk ve Eğitim. Ankara.

Thomson, David.

- 1983 Tarihin Amacı. Çev: Salih Özbaran. İzmir.

T.D.K.

- 1983 Türkçe Sözlük. Genişletilmiş yedinci baskı. Ankara.

Yıldız, Hakkı Dursun.

- 1965 Orta Öğretimde Türk Tarihi. Türk Kültürü, S. 40.

-
- 1963 Türk Tarihi ve Liselerimizdeki Tarih Öğretimi. Türk Kültürü,
S. 18.

EKLER

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Kültür.
SAYI : B.08.4.MEM74.06.00.11.070/144
KONU : Anket Çalışması.

Ankara
19...01...i 2000

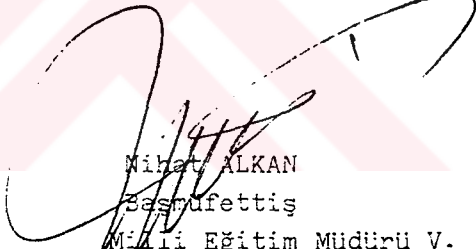
VALİLİK MAKAMINA
ANKARA

İLGİ: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 14.01.2000 sayılı yazısı.

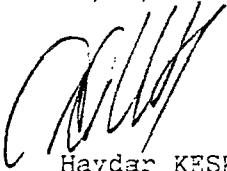
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sezai ÖZTAŞ'ın tez çalışması ile ilgili anketlerini İlimiz merkez ilköğretim okullarında uygulamasına izin verilmesi isteğine ilişkin ilgi yazısı ilişikte sunulmuştur.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin kılık-kıyafetleriyle, okulun tüm kurallarına uymak kaydıyla sözkonusu anketin yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, onaylarınıza arz ederim.

Nihat ALKAN
Başmüfettiş
Milli Eğitim Müdürü V.

O L U R
13/01/2000

Haydar KESKİN
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM :Kültür
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/148
KONU : Anket

19/01/2008

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sezai ÖZTAŞ'ın anket çalışması yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Makamından alınan onay ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Gülseren ÇALI

Vali Yardımcısı

Müdür Yardımcısı

Şİ: 1 Valilik onayı

7 sayfa anket örneği

DAĞITIM:

Gereği :

Y.Mahalle-Çankaya-Keçiören Kaym.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Kültür
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/148
KONU : Anket

19/01/2000

KEÇİÖREN.....KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sezai ÖZTAŞ'ın anket çalışması yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Makamından alınan onay ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Gülseren ÇALI

Vali

Müdür Yardımcısı

EKİ: 1 Valilik onayı

7 sayfa anket örneği

DAĞITIM:

Gereği :

Y.Mahalle-Çankaya-Keçiören Kaym.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : Kültür
SAYI : B.08.4.MEM.4.06.00.11.070/148
KONU : Anket

19/01/2008

YENİMAHALLE KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sezai ÖZTAŞ'ın anket çalışması yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Makamından alınan onay ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Gülseren ÇALI

Vali

Müdür Yardımcısı

EKİ: 1 Valilik onayı

7 sayfa anket örneği

DAĞITIM:

Gereği :

Y.Mahalle-Çankaya-Keçiören Kaym.

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : KÜLTÜR
SAYI : 070/ -
KONU : Anket.

02279

İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜKLERİNE

20 OCAK 2000

İLGİ : İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 19.01.2000 tarih ve 070/148 sayılı yazısı.

Okulunuzla ilgili Anket çalışması konusundaki 19.01.2000 tarih ve 070/144 sayılı Valilik Oluru yukarıya çıkartılmıştır.

Valilik Oluru gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

Nazife TEKİNER
Müdür a.
Şube Müdürü

T.C
ANKARA VALİLİĞİ
Keçiören İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM :Kültür

SAYI :B.08.04.MEM.4.06.05. 01.11.070 1167

KONU : Anket

20 OCAK 2000

İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜKLERİNE
KEÇİÖREN

İLGİ:Milli Eğitim Müdürlüğü Kültür Bölümünün 19.01.2000 tarih ve 070/148 sayılı yazısı.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Sezai ÖZTAŞ'ın okulunuzda anket çalışması yapabilmesine izin verildiğine ilişkin valilik Makamından alınan 19.01.2000 tarih ve 070/144 sayılı onayı ilişikte gönderilmiştir.

Valilik Oluru gereğince işlem yapılmasını rica ederim.

EKİ:1-Valilik Oluru

Doğan İLHAN
Müdür a.
Şube Müdürü

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Yenimahalle İlçe Milli Eğitim
Müdürlüğü

20.01.2000

ÜM : Kültür
I : B.08.4.MEM.4.06.08.01.11.070/1137
NU : Anket

İLKÖĞRETİM OKULU MÜDÜRLÜKLERİNE

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi
Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Sema ÖZTAŞ'ın anket çalışması yapabilmemesinin
n görülebilmesine ilişkin Valilik Makamından alınan emre ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

1-Valilik Sayısı.

Yusuf ERDOĞAN
Müdür a.
Şube Müdürü

Hangi bölüm gün ve sayılı yazısına karşılık olduğunun bildirilmesini rica ederim.

ÖĞRETMEN ANKETİ

AÇIKLAMA

Değerli meslektaşım,

Bu anketin amacı ilköğretim 6. sınıflar sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı yöntemleri tespit etmektir. Bu sebeple, araştırmanın amacına ulaşması sizlerin ankete vereceği samimi cevaplara bağlıdır.

Anket yoluyla elde edilecek bilgiler yalnızca “İlköğretim 6. Sınıflar Sosyal Bilgiler Tarih Ünitelerinin İşlenişinde Öğretmenlerin Kullandığı Öğretim Yöntemleri” adlı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Anketler topluca değerlendirileceği için ankete isminizi yazmanıza gerek bulunmamaktadır.

Katkılarınız ve bu ankete ayırdığınız değerli zaman için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Sezai ÖZTAŞ
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I**KİŞİSEL BİLGİLER**

Bu bölümde size ilişkin kişisel bilgiler sorulmaktadır. Lütfen aşağıdaki seçeneklerde durumunuza uygun olanların yanındaki parantezin içine çarpı (x) işareti koyunuz.

1-Cinsiyetiniz:

1.() Kadın

2.() Erkek

2-Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdeminiz:

() 1-10 yıl

() 11-20 yıl

() 21-30 yıl

() 31 ve üstü

3-En Son Mezun Olduğunuz Okul:

() Dört Yıllık Fakülte Mezunu

() Yüksekokul

() Lise Düzeyi Öğretmen Okulu

() Yüksek Lisans

() Doktora

() Diğer (Lütfen yazınız)

4- Okuttuğunuz Altıncı Sınıfın Mevcudu

() 21-30 arası

() 31-40 arası

() 41-50 arası

() 51 ve yukarı

BÖLÜM II

Bu bölümde bulunan soruların cevaplarından durumunuza uygun olan seçeneğe çarpı işareti (x) koyunuz.

	<u>Her Zaman</u>	<u>Sık Sık</u>	<u>Bazen</u>	<u>Çok Az</u>	<u>Hiçbir Zaman</u>
1- Tarih derslerinde öğrencilere hikaye anlatırım.	()	()	()	()	()
2- Dersin işlenişi esnasında formüle ettiğim soruları öğrencelerin sözel olarak cevaplamalarını isterim.	()	()	()	()	()
3- " Tarih konuları insanlığın geçmişte çözmüş olduğu problemlerle doludur" anlayışına katılırım.	()	()	()	()	()
4- Derslerimde konunun amacına uygun haritalar kullanırım.	()	()	()	()	()
5-Öğrencilerimi müzeye götürürüm.	()	()	()	()	()
6- Derslerde bir sorun, fikir ya da olayı öğrencilere dramatize ettiririm.	()	()	()	()	()
7- Dersin işlenişinde anılardan/hatıralardan yararlanırım.	()	()	()	()	()
8- Derslerde öğrencilerime bir konu yada sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına fırsat veririm.	()	()	()	()	()
9- Derslerde konu ile ilgili not tuttururum.	()	()	()	()	()
10- Derse girişi konuyla ilgili bir soru ile yaparım.	()	()	()	()	()
11- Öğrencilerin gelecekte karşılaştıkları problemlerle başedebilmeleri için tarihin yararlı olduğuna inanırım.	()	()	()	()	()
12- Derste tarih ile ilgili resimleri gösteririm.	()	()	()	()	()
13- Öğrencilerin yakın çevrelerini tanımalarına imkan veririm.	()	()	()	()	()
14- Tarih derslerinde sözlü iletişimin yanında beden dilini de kullanırım.	()	()	()	()	()
15- Dersin işlenişinde ulaşabildiğim birinci elden kaynaklardan yararlanırım.	()	()	()	()	()
16- Tarih derslerinin işlenişinde öğrencilerin düşünce ve görüşlerini açıkça ortaya koyma imkanı veririm.	()	()	()	()	()
17- Konuları aktif olarak sunarım.	()	()	()	()	()
18- Öğrencilerin ilgisini çekmek için konuyu anlatırken sorular sorarım.	()	()	()	()	()

	<u>Her Zaman</u>	<u>Sık Sık</u>	<u>Bazen</u>	<u>Cok Az</u>	<u>Hiçbir Zaman</u>
19- Tarih problemine ilişkin öğrencilerden hipotez kurmalarını isterim.	()	()	()	()	()
20- Derste bilgisayardan yararlanırım.	()	()	()	()	()
21- Çevremizdeki tarihi eserleri göstermek için öğrencilerimi götürürüm.	()	()	()	()	()
22- Öğrencilerin doğrudan yaşayarak ve duyu organlarını kullanarak öğrenmelerine olanak sağlarım.	()	()	()	()	()
23- Dersin işlenişinde kronolojilerden yararlanırım.	()	()	()	()	()
24- Tarih derslerinin işlenişinde öğrencilere diğer arkadaşlarının düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı veririm.	()	()	()	()	()
25- Derslerde öğrencilerim dinleyici durumundadır.	()	()	()	()	()
26- Öğrencilerimden dersten önce bir sonraki derste işleyeceğim konu ile ilgili cevaplandırılacak sorular hazırlamalarını isterim.	()	()	()	()	()
27- Öğrencilerin tarihi bir problemin en doğru çözümüne ulaşmalarına ve genellemelere gitmelerine yardımcı olurum.	()	()	()	()	()
28- Derslerde slayt ve tepegöz kullanırım.	()	()	()	()	()
29- Öğrencilerimi tarihi yerleri göstermek için geziye götürürüm.	()	()	()	()	()
30- Öğrencilerin rol yapma, yaratıcılık gibi yeteneklerini ortaya koymalarına olanak sağlarım.	()	()	()	()	()
31- Dersin işlenişinde biyografilerden yararlanırım.	()	()	()	()	()
32- Dersin işlenişinde münazara yaptırırım.	()	()	()	()	()

33- Sizce derslerde yöntem çeşitliliğine gidilememesinin nedenleri neler olabilir? Katılma derecenizi lütfen belirtiniz.

	<u>Evet</u>	<u>Kısmen</u>	<u>Hayır</u>
İlgili araç-gereç yok	()	()	()
İlgili araç-gereç kullanamıyorum	()	()	()
Program yoğun	()	()	()
Sınıflar kalabalık	()	()	()

Başka :

ANKET BİTMİŞTİR. YARDIMLARINIZ VE ANKETE AYIRDIĞINIZ DEĞERLİ ZAMAN İÇİN TEKRAR TEŞEKKÜR EDERİM.

ÖĞRENCİ ANKETİ

AÇIKLAMA

Sevgili öğrenciler,

Bu anketin amacı ilköğretim 6. sınıflar sosyal bilgiler tarih ünitelerinin işlenişinde öğretmenlerin kullandığı yöntemleri tespit etmektir. Bu sebeple, araştırmanın amacına ulaşması sizlerin ankete vereceği samimi cevaplara bağlıdır.

Anket yoluyla elde edilecek bilgiler yalnızca “İlköğretim 6. Sınıflar Sosyal Bilgiler Tarih Ünitelerinin İşlenişinde Öğretmenlerin Kullandığı Öğretim Yöntemleri” adlı yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Anketler topluca değerlendirileceği için ankete isminizi yazmanıza gerek bulunmamaktadır.

Katkılarınız ve bu ankete ayırdığınız değerli zaman için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Sezai ÖZTAŞ
Gazi Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

SORULAR

Bu bölümde bulunan soruların cevaplarından size göre uygun olan seçeneğe çarpı işareti (x) koyunuz.

	<u>Her Zaman</u>	<u>Sık Sık</u>	<u>Bazen</u>	<u>Çok Az</u>	<u>Hiçbir Zaman</u>
1- Öğretmenimiz tarih dersini işlerken bize hikaye anlatır.	()	()	()	()	()
2- Öğretmenimizin tarih dersini işlerken sorduğu soruları sözlü olarak cevaplarız	()	()	()	()	()
3- Öğretmenimiz “ Tarih konuları insanlığın geçmişte çözmüş olduğu problemlerle doludur” anlayışına katılır.	()	()	()	()	()
4- Öğretmenimiz konunun amacına uygun haritalar kullanır.	()	()	()	()	()
5-Öğretmenimiz bizi müzeye götürür.	()	()	()	()	()
6- Öğretmenimiz derste bir sorun, fikir ya da olayı bize dramatize ettirir.	()	()	()	()	()
7- Öğretmenimiz dersin işlenişinde anılardan/ hatıralardan yararlanır.	()	()	()	()	()
8- Tarih dersinde öğretmenimiz bir konu yada sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramamıza fırsat verir.	()	()	()	()	()
9- Öğretmenimiz derslerde konu ile ilgili not tutturur.	()	()	()	()	()
10- Öğretmenimiz derse girişi konuyla ilgili bir soru ile yapar.	()	()	()	()	()
11- Öğretmenimiz gelecekte karşılaştığımız problemlerle başedebilmemiz için tarihin yararlı olduğuna inanır.	()	()	()	()	()
12- Öğretmenimiz derste tarih ile ilgili resimler gösterir.	()	()	()	()	()
13- Öğretmenimiz yakın çevremizi tanımamıza imkan verir.	()	()	()	()	()
14- Öğretmenimiz tarih derslerinde sözlü iletişimin yanında beden dilini de kullanır.	()	()	()	()	()
15- Öğretmenimiz dersin işlenişinde ulaşabildiği birinci elden kaynaklardan yararlanır.	()	()	()	()	()
16- Öğretmenimiz tarih derslerinin işlenişinde kendi düşünce ve görüşlerimizi açıkça ortaya koyma imkanı verir.	()	()	()	()	()
17- Öğretmenimiz konuları aktif olarak sunar.	()	()	()	()	()
18- Öğretmenimiz dersi işlerken bize sorular sorar.	()	()	()	()	()

	<u>Her Zaman</u>	<u>Sık Sık</u>	<u>Bazen</u>	<u>Çok Az</u>	<u>Hiçbir Zaman</u>
19- Öğretmenimiz tarih problemine ilişkin bizlerden hipotez kurmamızı ister.	()	()	()	()	()
20- Öğretmenimiz derslerde bilgisayardan yararlanır.	()	()	()	()	()
21- Öğretmenimiz bizi çevremizdeki tarihi eserleri göstermek için götürür.	()	()	()	()	()
22- Öğretmenimiz bizim doğrudan yaşayarak ve duyu organlarımızı kullanarak öğrenmemize olanak sağlar.	()	()	()	()	()
23- Öğretmenimiz dersin işlenişinde kronolojilerden yararlanır.	()	()	()	()	()
24- Öğretmenimiz tarih derslerinin işlenişinde bize diğer arkadaşlarımızın düşünce ve görüşlerini öğrenme imkanı verir.	()	()	()	()	()
25- Derslerde biz öğrenciler dinleyici durumundayız.	()	()	()	()	()
26- Öğretmenimiz dersten önce bir sonraki derste işleyeceğimiz konu ile ilgili cevaplandırılacak sorular hazırlamamızı ister.	()	()	()	()	()
27- Öğretmenimiz tarihi bir problemin en doğru çözümüne ulaşmamıza ve genellemelere gitmemize yardımcı olur.	()	()	()	()	()
28- Öğretmenimiz derslerde slayt ve tepegöz kullanır.	()	()	()	()	()
29- Öğretmenimiz tarihi yerleri göstermek için bizi geziye götürür.	()	()	()	()	()
30- Öğretmenimiz rol yapma, yaratıcılık gibi yeteneklerimizi ortaya koymamıza olanak sağlar.	()	()	()	()	()
31- Öğretmenimiz dersin işlenişinde biyografilerden yararlanır.	()	()	()	()	()
32- Öğretmenimiz tarih derslerinin işlenişinde münazara yaptırır.	()	()	()	()	()

ANKET BİTMİŞTİR. YARDIMLARINIZ VE ANKETE AYIRDIĞINIZ DEĞERLİ ZAMAN İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

ANKET UYGULANAN OKULLARIN LİSTESİ

Sıra	Okulun Adı	İlçe	Sıra	Okulun Adı	İlçe
1	Afşin Bey İ.Ö.O.	Yenimahalle	26	Kamil Ocak İ.Ö.O.	Keçiören
2	A.Cevdet Paşa İ.Ö.O.	Keçiören	27	Kadelen İ.Ö.O.	Yenimahalle
3	A.Hamdi Tanpınar İ.Ö.O.	Yenimahalle	28	Kent Koop. İ.Ö.O.	Yenimahalle
4	Alparslan İ.Ö.O.	Çankaya	29	Kooperatifiler İ.Ö.O.	Yenimahalle
5	Bahçelievler İ.Ö.O.	Çankaya	30	Kürşat Bey İ.Ö.O.	Yenimahalle
6	Balgat İ.Ö.O.	Çankaya	31	Kütükçü Alibey İ.Ö.O.	Çankaya
7	Barbaros İ.Ö.O.	Yenimahalle	32	Maltepe İ.Ö.O.	Çankaya
8	Batıkent İ.Ö.O.	Yenimahalle	33	Mecidiye İ.Ö.O.	Keçiören
9	Çağrıbey İ.Ö.O.	Keçiören	34	Melek Özen İ.Ö.O.	Keçiören
10	Çizmeçi İ.Ö.O.	Keçiören	35	Metin Emiroğlu İ.Ö.O.	Yenimahalle
11	Danişment Çiçekli İ.Ö.O.	Keçiören	36	M.E.V. Batıkent İ.Ö.O.	Yenimahalle
12	Daniş Tunalgil İ.Ö.O.	Keçiören	37	Mimar Kemal İ.Ö.O.	Çankaya
13	Faik Erbağı İ.Ö.O.	Keçiören	38	Müjgan Karaçalı İ.Ö.O.	Yenimahalle
14	Fevzi Atlıoğlu İ.Ö.O.	Keçiören	39	Namık Kemal İ.Ö.O.	Yenimahalle
15	Gazi İ.Ö.O.	Yenimahalle	40	Nuh Eskiyağan İ.Ö.O.	Keçiören
16	G.Muharrem Pakoğlu İ.Ö.O.	Çankaya	41	Orhan Eren İ.Ö.O.	Yenimahalle
17	H.Mustafa Tarman İ.Ö.O.	Keçiören	42	Orhan Gazi İ.Ö.O.	Keçiören
18	H.Edip Adivar İ.Ö.O.	Çankaya	43	Sarar İ.Ö.O.	Çankaya
19	Hamdullah Suphi İ.Ö.O.	Çankaya	44	Sofuoğlu İ.Ö.O.	Yenimahalle
20	Hürriyet İ.Ö.O.	Çankaya	45	S.Mehmet Paşa İ.Ö.O.	Çankaya
21	Hüseyin Güllüoğlu İ.Ö.O.	Keçiören	46	Talia-Yaşar Bakdur İ.Ö.O.	Keçiören
22	İltekin İ.Ö.O.	Çankaya	47	T.Ahmet Paşa İ.Ö.O.	Keçiören
23	İncesu İ.Ö.O.	Çankaya	48	T.Azmi Köksoy İ.Ö.O.	Keçiören
24	İstiklal İ.Ö.O.	Yenimahalle	49	Ulubatlı Hasan İ.Ö.O.	Çankaya
25	Kalaba İ.Ö.O.	Keçiören	50	Yahya Çavuş İ.Ö.O.	Yenimahalle

